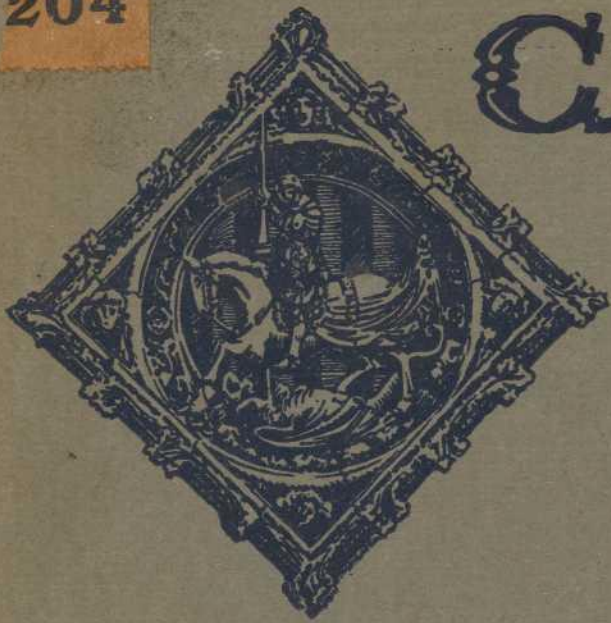


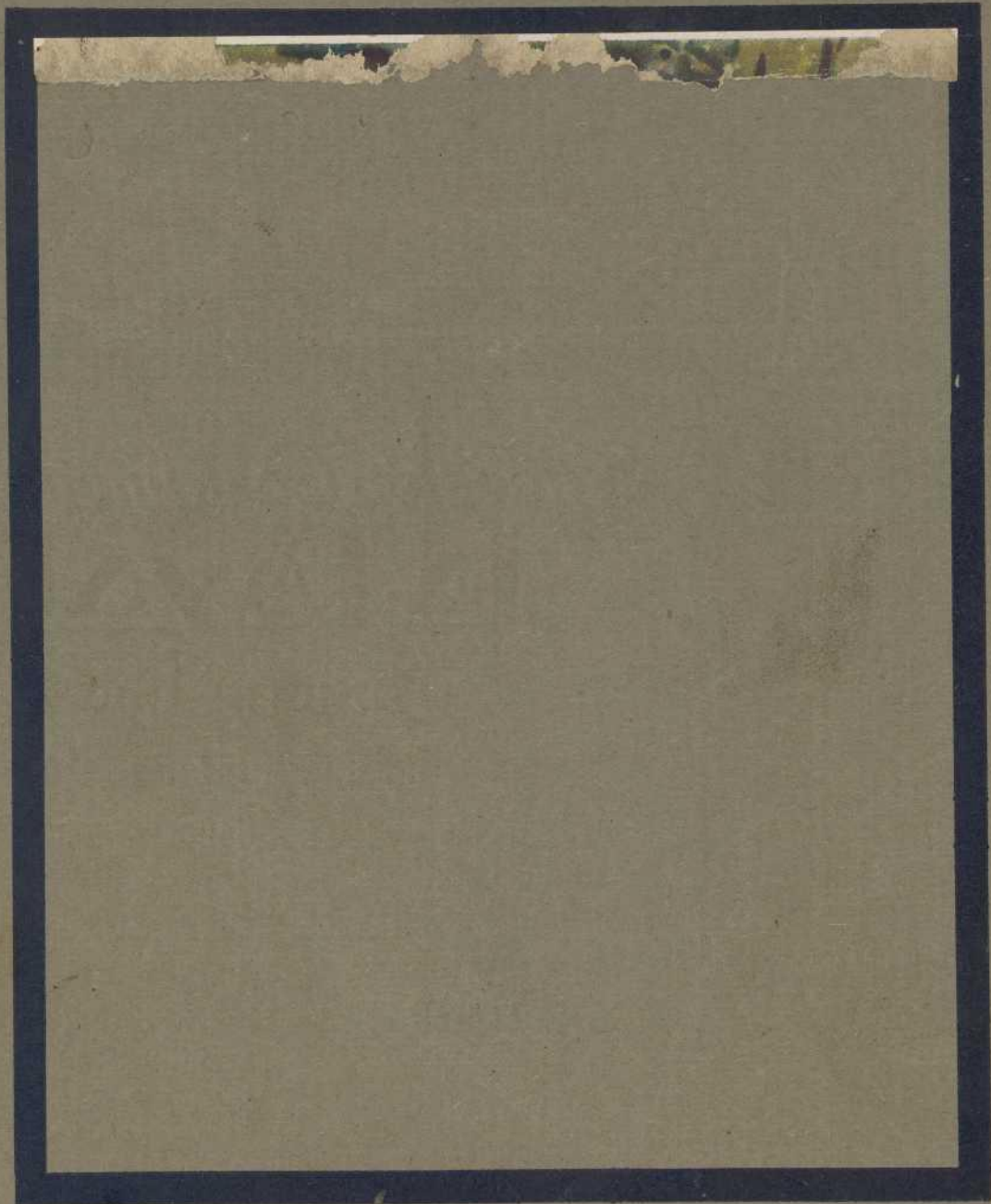
204

CATALONIA



REVISTA D'IN-
FORMACIO I
EXPANSIO
CATALANA

San Genís que
arribant fins als
seus peus l'eixam-
plament de Bar-
celona, conserva
tot l'encis pa-
triarcal d'un lloga-
ret muntanyenc.



1976 1979

50 cts.

2
82

QUILMES
DE INVIERNO

— LA —
MEJOR CERVEZA

— PARA —
LA ESTACION

Sucesión Testamentaria
LA ROYAL
Joyería Fina

EN LIQUIDACION

Aros brillante	Collares perla
Anillos platino	Cruces brillantes
Brillantes solitarios	Cadenas oro platino
Alfileres	Relojes oro platino
Prendedores	Platería inglesa
Pulseras	

En venta al
356 E

B.P. de Soria



61116478
D-2 23082

CATALONIA

PUBLICACIO MENSUAL EDITADA PEL CENTRE CATALA DE B.A.^s

REDACTOR EN CAP

RAMON ESCARRA

DIRECTOR

LLUIS MACAYA

ADMINISTRADOR

R. GIRONA RIBERA

ANY III. — No. 22. — DESEMBRE DE 1929 — CHACABUCO 875 — U. T. 23, B. ORDEN 1414

REFLEXOS

Per JORDI D'ARGENT



NADALENCA Temps de Nadal, temps de cançons, ens recorda Mestre Llongueres en la seva bellíssima Exhortació... A la història del món, cap data no ha estat tan suggerent, ni tan fecunda d'evocacions, com la de la Nit miraculosa de Betlem. Si en tindrà d'arrels pregones, aquella nova alçada de la humanitat, que per tots els pobles de la terra han rebrotat i han tret florida de poesies, de músiques i de cançons! Escolteu en totes les llengües les veus d'encantament que celebren la divinal Naixença i la plenitud dels temps. Tot és d'un lirisme senzill, ingenu, en aquella nit

d'hivern que ens arriba a través dels segles com custodiada per estols d'àngels resplendents de blancor al clar de lluna. I aquell lirisme s'és empeltat amb vigoria insuperable a l'arbre ufanosíssim de la cançó popular catalana. Haver sentit res que us trasbalsi més fonament que els cants infantils de les nostres nadalenques. Cants de bressol que han fet sotragar els cors de milions i milions d'homes de les generacions passades. Amb quina abundor glossa el nostre folk-lore la varietat de temes del misteri de Nadal, que és únic però que cada terra se l'ha fet pairal i hi ha encarnat el millor dels seus costums i de la seva ànima. Canta el Nen Jesús, canten els pastors i llurs ramades, canta el rabadà, canta la neu i la lluna, canta la Mare de Déu i els Reis d'Orient, canta Sant Josep, canta el Noi de la Mare... El nostre poble és molt amic de la cançó.

Aquell lirisme universal, però, el fem ben nostre.

Voleu un signe més decisiu de la nostra personalitat col·lectiva, servada fermament a través de les centúries? Nadal és de tothom, però hi

ha un Nadal català que només és nostre perquè només l'entendem i el sentim nosaltres.

ENYORAMENT Aquest Nadal és el que enyorem els qui, en tal diada, restem lluny de la nostra terra. Si hi ha una festa a l'any que ens parli de la llar, de la pàtria, del sentiment racial, del regust de la terra pròpia, és aquesta. Per Nadal, cada ovella al seu corral... I les ovelles que no

poden anar-hi! Tots hi pensem amb la cleda que enclou les nostres amors més profundes, allà on vam néixer, amb l'església, l'estudi, la plaça, l'era, el cementiri, la muntanya o el riu, la platja o el penya-segat de la Costa Brava, o la plana daurada pel sol, o el cim blanquejat de neu. Nadal ens evoca els jocs de la infantesa, els dies de gatzara, les vacances d'estudi, l'espera de les laminatures, les rondalles vora del foc, el fred dels camins i els cants pastorals al temple... Hi hauria qui, en tornar-hi, hi ploraria, perquè, de tot allò, sols resta el record cendros i gelat de la gent que ja no hi són; i hi hauria qui hi trobaria encara un casal amorós o l'escalf d'una amistat per a fer reviure joiosament les recordances; i llavors riuria, i també ploraria... Fem-lo nosaltres el Nadal català, açí, amb el cor posat allà. No amb el cor a una ciutat, a una vila, a un llogarret, a una masia, sinó amb el cor a tot Catalunya.

CELEBRACIÓ La nostra revista ha volgut contribuir a la celebració del Nadal català amb aquest número extraordinari, aplegant en les seves pàgines — com una mena de fogar on els catalans de l'Argentina hi veuen abrandat sempre l'amor a Catalunya — bon nombre dels nostres escriptors i artistes residents en aquesta terra, per tal que amb els seus dibuixos i els seus versos i les

seves narracions ens basteixin un bell pòrtic de l'Any Nou amb motius amarats de catalanitat. CATALONIA agraeix corralment la gentil col·laboració que ha trobat en tots aquells, els treballs dels quals esperem seran bella mostra, a Catalunya, de com senten l'art els seus fills d'Amèrica. Es un nou esforç que CATALONIA espera que serà apreciat i correspost dels catalans d'aquí. A tots ells, i de faísó especial als col·laboradors, anunciants, subscriptors i llegidors de la nostra revista, CATALONIA els desitja un any 1930 plé de gaubances i prosperitats.

SUMARI

Reflexos, per Jordi d'Argent. — Les Cançons de Nadal (dibuix de Ll. Macaya. — Gener, per J. Algueró. (Dibuix J. Algueró). — Febrer, per R. Girona Ribera. (Dibuix Ll. Macaya). — Març, per M. Cases. (Dibuix P. Audvert). — Abril, per J. Grau Eies. (Dibuix P. Audvert). — Maig, per M. Banderas Palá. (Dibuix Ramonés). — Juny, per Joan de Ramonés. (Dibuix Macaya Cantó). — Juliol, per Ensen Moreno. (Dibuix Ramonés). — Agost, per Gràcia B. de Llorens. (Dibuix V. Puig). — Setembre, per T. Sanus Grau. (Dibuix Gimeno). — Octubre, per R. Escarot. (Dibuix Caballé). — Novembre, per Auri. (Dibuix Fares). — Desembre, per Jeronim Zanne. (Dibuix Santini). — Humor nadalenç. — El nostre idioma, per M. Cases. — Les mares de Déu de Catalunya. — Converses amb Carles Banderas Palá, per R. Girona Ribera. — Els possessors a Catalunya, per Ramon Canals. — El VII Centenari de la Conquesta de Mallorca. — Croniques barcelonines. — Les illes de nous, per J. Lleonart Hart. — Recordat l'exposició, per Ramon Caralt. — Montseny. — Llibres, llibres!, per J. Torredem. — Les entitats catalanes de Sudamèrica. — Elogi del pa de casa, per Ll. Castelló. — Noticiari de Catalunya. — Somni d'una nit de Reis, per M. Banderas Palá. (Dibuix Macaya Cantó). Portada, aquarela de Lluís Macaya.

6478

23082



LES CANÇONS DE NADAL

EL DESEMBRE CONGELAT

El desembre, congelat,
confús es retira.
Abril, de flors coronat,
tot el món admira.
Quan en un jardí d'amor
neix una divina flor
d'una rosa bella,
fecunda i punçella.

El primer pare causà
la nit tenebrosa
que a tot el món ofuscà
la vista penosa;
més, en una mitja nit,
brilla'l sol que n'és eixit
d'una bella aurora
que el cel enamora.

El mes de Maig ha florit,
sens ésser encara,
un lliri blanc i polit
de fragància rara,
que per tot el món se sent,
de Llevant fins a Ponent,
tota sa dolçura
i olor, amb ventura.

EL RABADA JOANET

—Lleva't, lleva't Joanet;
—Lleva't, au, fora del llit,
que ha nascut aquesta nit,
de Maria el Jesuset.

—Massa fa fred!
—Posa't les calces de llana
i la samarra de pell,
fica't la catxutxa llarga
i el jalec fins al clatell.

—Massa fa vell!
—Mira, mira, si t'hi vine,
totes me les pagaràs,
te donaré una surrapa
que de mi no et burlaràs.

—Poca pó em fas!
—Ets un brètol i un bergant
que només saps menjar pa;
corre, vaja, passa avant,
que ja és hora de marxar.

—Si encar no és clar!
—Ja fa lluna, està serè,
i és el poble en moviment.
Crec que tots, amb bona fe,
hem perdut l'enteniment.

—Fa massa vent!
—Tant si fa vent com si no,
carrega el ruc i marxem;
tu obriràs la professó
i al teu detrás seguirem.
—Fins a Betlem?

—Ja t'he dit que havia nat
a Betlem el Redemptor;
anem-hi ben aviat
amb senzillesa i amor.

—Va, jo tinc por!
—De què tens por, cap de pa
Quin mal vols que et faci Déu,
que home s'ha volgut tornar
per salvar el poble hebreu?

—Que ve l'hereu?
—El Pauet també vindrà
i tu l'has de cuidar bé;
com que no pot caminar,
a cavall el muntaré.

—I a mi també!
—Anem, anem, que ja és hora,
que ja és hora de partir.
Ara mateix surt l'aurora,
posem-nos tots en camí.

—No puc seguir!
—Puja a les anques del ruc,
arrapa't amb el pitral,
que si jo caminar puc
prompte serem al portal.

—Tot em fa mal.
—Mira, Joàn, la ciutat,
i el portal-tot resplendent;
sembla que un cel s'ha tornat:
d'àngels n'hi ha més de cent.

—També hi ha gent!
—Ja que som a l'establia,
Joàn baixa del cavall:
adora al Fill de Maria;
nosaltres farem un ball.

—I jo un badall!
—Aquí teniu un capó
i la pell d'un gros cabrit;
vos servirà pel minyó
mentre serà tan petit.

—Si embruta el lit.
—De lleties del nostre hort
vos en porto un sarronet,
i un poc de vi vell i fort
perquè feu un bon traguet.

—Si teniu set.
—De formatges no en tinc cap
i no us en puc regalar;
de coques no en tinc tampoc
perquè no hem pogut pastar.

—Sí, això pla!
—Besa al petit Infantó,
tu que encara no tens pel;
de ma part fes-li un petó
perquè ens vulgui a tots al cel.

—Amb Sant Miquel.
—Jo me'n torno, Jesuset;
Sant Josep, adéu-siau;
Vós, Maria, si vos plan
tornaré passat el fred.

—Amb el Joanet.
—Joanet, tu no vindràs,
perquè m'has fet quedar mal.
Potser així començaràs
a ésser un home més com cal.
—No serà tal.

ELS PASTORETS

Allà dalt de la muntanya
un àngel als pastors diu:
—Ola, ola! Eixiu, eixiu!
Lantarara-rarararara,
Ola, ola! Eixiu, eixiu:
que Jesús és nat i és viu.

Si un pastor li porta ovelles,
l'altre li porta cabrits,
l'altre li porta confits,
Lantarara-rarararara,
l'altre li porta confits,
que és cosa de nois petits.

El més vell ja'n diu als altres:
—Ala, ala, caminem!
Que a Jesús adorarem
Lantarara-rarararara,
Que a Jesús adorarem
dins el portal de Betlem.

EL TUNO QUE TAN TUNC

—Anem, pastors, a Betlem;
caminem, anem, anem,
Allà farem sardaneta,
tunc que tan tunc;
allà farem sardaneta,
tunc que tan tunc
que tan tunc que tan teta.

—Si l'àngel no és mentidè,
bé sé jo on el trobaré:
allà, en aquella coveta,
tunc que tan tunc,
allà, en aquella coveta,
tunc que tan tunc
que tan tunc que tan teta.

—On aneu, oh gent de Déu,
sense esclòps amb tanta neu?
—Si l'Infant no té robeta,
tunc que tan tunc,
si l'Infant no té robeta,
tunc que tan tunc
que tan tunc que tan teta.

LA PASTORA

Déu vos guard, Josep
i la vostra Esposa:
m'han dit que heu tingut
un noi que no plora.

*Ai Josep,
vostre Fill m'enamora,
tan petit,
tan petit i no plora.
Aï, Josep!*

Si em voleu llogar
jo sé una pastora
que ha vingut de nou
no fa gaire estona.

*Ai Josep,
vostre Fill m'enamora,
tan petit,
tan petit i no plora.
Aï, Josep!*

Jo breçaré el Noi
i li faré sopes,
si em voleu llogar
no feu cerimonies.

*Ai Josep,
vostre Fill m'enamora,
tan petit,
tan petit i no plora.
Aï, Josep!*

No vull guanyar res
ni vull que em deu cosa,
que d'estar amb vos
me'n tinc per ditxosa.

*Ai Josep,
vostre Fill m'enamora,
tan petit,
tan petit i no plora.
Aï, Josep!*

EL NOI DE LA MARE

Què li darem an el Noi de la Mare?
Què li darem, que n'hi sàpiga bo?
Panses i figues i nous i olives,
panses i figues i mel i mató.

Què li darem, al Fillet de Maria?
Què li darem a l'hermós Infantó?
Li darem panses amb unes balances,
li darem figues amb un paneró.

Tan patantam que les figues són verdes
tam patantam que ja maduraran.
Si no maduren el dia de Pasqua
maduraran en el dia del Ram.



Ha nevat tota la nit.
 Les primeres clarors de la matí-
 nada m'han deixondit.
 Des del gran finestral de casa
 oviro la pineda com s'ha vestit de
 blanc.

Allà en la llunyania, la silueta de
 la ciutat, també vestida de blanc,
 es dibuixa retallada damunt la cor-
 tina grisenca del cel tot llis que
 s'esten com la darrera decoració
 d'un gran teatre on va a desenrot-
 llar-se una escena d'hivern.

En mig d'un silenci complet, tot
 té l'aspecte d'un paisatge de cris-
 tall amb clarors de blanca por-
 cel·lana.

Immòbil tot, i tot encarcerat, hom
 creu ésser enfront d'una terra d'en-
 cantament. Només la silueta feixu-
 ga i esquàlida d'un vellet que pu-
 ja pel corriol, com una figureta de
 pessebre, creua el paisatge amb pas
 insegur fins a perdre-s allà dalt de
 la carena.

S'ha esfumat la figura del vellet
 com s'esborra un record llunyà...

GENER

S'ha perdut entre la blancor dels
 cims com un ànima pujada al cel...
 Qui sap si era l'ànima de l'any que
 acaba de finir...

Resta el paisatge altra volta
 quiet, immòbil, sense un ànima que
 l'avivi. Una llenca rosada s'esten
 per l'horitzó i la cortina del cel va
 aclarint-se poc a poc, fent-se cada
 vegada més transparent. El sol,
 amagat encara, anuncia la seva
 arribada colorejant de rosa la pine-
 da que s'esten com una cresta de
 gall damunt les espatlles de la blan-
 ca muntanya. La neu, que tot ho
 embolcalla, pren la fina colorina
 de blaus-morats, com si de sobte ha-
 gués caigut una pluja de violes...
 En aqueix instant sento el plorar
 primerenc d'un infant recent nas-
 cut. L'àvia de casa, tota plorosa
 d'alegria, entra en la meua cambra
 i em diu que ja soc pare...

Corro a l'estança de dalt a besar
 el meu fill!

Entre les meves mans grolleres
 el prenc i l'acosto a la llum blavo-
 sa del dia. Vestidet de blanc, el
 seu caparró daurat i la seva cara
 tendra, també, com la neu, tenen
 lluissors rosades i moradenques.
 L'acosto als meus llavis tremolosos
 i li faig el primer petó.

Al hora sento xiular l'esbufec
 d'una ventada que s'ha aixecat de
 cop i es filtra per l'escaleta del
 balcó mal ajustat. Es la veu d'O-
 rient que canta la propera serenor
 del dia que s'atansa.

El vent, passant per entre la pi-
 neda, entona cançons desconegudes,
 mentre, allà en l'horitzó, obrint-se
 pas per entre les darreres boires,
 apareix el sol, que, com un immens
 timbal penjat en l'espai blau, puja
 magistralment a l'infinit anunciant
 l'arribada esplendorosa de Cap
 d'any i del meu fill!

Any nou! Ben vingut siguis!

J. Algueró i Llobera



Matinades del Febrer que omplenen els caps de blancor, els ametllers són nevats i les prades gebrades. Els jardins encatifats per l'or de les mimoses tupides de flor.

Febrer, ets un compàs de la vida, fineix la tristor de l'hivern i encara la brotada no arriba... Ets com un delit, tots hi sentim una frisança i tu coneixent-ho sembla que vulguis acompanyar-nos en aquest "empènyer temps"; tu, apiadant-te del nostre glatir, del nostre afany per besar la bonesa primaveral, t'encongeixes, ets el més curt de l'any...

Febrer, en tu s'acobla la riallada fingent quasi inhumana i grotesca del Carnestoltes i la meditació pregonia i colpidora del dimecres de cendra. Carnestoltes, imatge del món, i que com essent més un espill de la realitat, en caure la disfressa que l'embolcalla com de paradís artificial, hom es troba en la plena negror de la quaresma... desenyan? realitat tan sols...

Penjada dels elemàstecs, una olla

FEBRER

da de brotons fumeja instensament dins la llar de la masia, un foe de feixina reïnos espeternega flamejant alt, el finestral és obert i per ell entra un aïret fi refrescat per les neus dels obacs que en són plens encara. Ja és fosc fa estona; ajaçat a l'escó sols hi ha el llebrer mandrós, ull cluc ull obert esperant les primeres sobres. Els homes son arribats del tros i aprofiten la primera nit de bonança que els porta el Febrer per restar al defora sota la parra que just borrona. Comenten el feinejar del camp com pressentint, plens d'optimisme la bona collita... enguany botes i graner no abastaran si Déu ho vol! Hom ha sembrat amb la terra ben assaonada i els blats espigaran gra gros... De gebrades? ni parlar-ne, diu la dita:

Si la Candalera riu el fred és viu,

Si la Candalera plora el fred és fora

i enguany ha plogut quisap-lo, però. amb els primers sols es veuen créixer els sembrats que dona goig tan de bé de Deu... Oidà!

Un crit eixelebrat avisa per sopar; gana no en falta, i els primers brotons que ha donat l'horta de la clotada, ja abans d'ésser escudellats hom els menjaria amb els ulls, són tan esponjosos i tendrets que es fondran a la boca!...

Amb l'últim mos de pa moreno a la boca, el gran endega els corralis i dona el pinso al matxo neguitós, treu el gos cap defora, i falca la porta amb el samaler més gruixut...

Han començat el rosari rodejats per la foscor, la llar és cendrosa i el llumener amb el ble mucós sembla acabar-se-li el suc... i així van passant les lletanies, els homes amb els ulls mig clucs abatuts pel fangar de tot el dia, i les dones endreçant, que sembla ja ho tinguin mesurat per acabar amb l'amen de l'últim Pare Nostre...

R. Girona Ribera



AUDIVERT

Tanmateix, n'hem fet un gra massa amb els nostres dieteris i blasmes contra el mes de Març. De tots els altres mesos recordem el que tenen de bo, callant-ne piadosament les faltes i els dirigim lloances i frases amables. Per què amb el Març hem de procedir tan diferentment? Ves el que, d'una manera despectiva, en diu el folk-lore: Març marçot, mata la vella a la vora del foc, i la jove si pot. Com si ell tingués l'exclusiva de matar velles i joves! Fins del portar-se bé el Març en fem mals averanys, i diem: Si el Març no marceja ni l'Abril no abrilaja, tot l'any bogeja. Podríem continuar indefinidament les proves de la nostra tirria contra aquest mes, que si és, certament, una mica variable, compleix en la vida universal una missió tan alta com pugui fer el primer. Per ço la Revolució francesa, que amb tot i les seves atrocitats va esmenar tantes injustícies, va intentar desagrenjar-lo i destruir la seva mala anomenada

MARÇ

per la qual cosa en fer una distribució nova del temps va posar la seva primera meitat en el Ventós, l'últim mes de l'Hivern, i la resta en el Germinal, primer de la Primavera. Ventós, mes de la Tramuntana i del Mistral, que amb la llur poderosa alenada netegen i purifiquen el cel rialler i les fecundes planes de l'Empordà de la Provença, i per aquesta raó tan bellament cantats l'un per En Frederic Rahola, l'altre per En Frederic Mistral. Germinal, que només amb el seu nom, tan poètic, ja evoca el gran misteri de la germinació.

El mes de Març té una serietat solemne que contrasta amb el seu predecessor, bulliciós i disbauxat. Jo recordo com a Malgrat durant el Febrer i el Març era quan hom cantava més les nostres cançons populars tradicionals; però en el pri-

mer eren les cançons xiroies i de vegades descordades de les sardanes vesprals de l'època de Carnestoltes, companyes del so de l'alegre cornamusa; en canvi pel Març només es sentien els suaus cànctics del nostre cançoner moral o religiós en el treball quiet de les noies fent juntes al portal, o arranjant les xarxes de pescar a la platja, o tot fent altres feines tranquil·les. I què dolçament torbava el silenci de la nit fosca un d'aquests cants, entonat en el carrer solitari, al so d'una flauta! I aquesta severitat culminava per Setmana Santa, en la celebració dels misteris de la qual prenia part activa tot el poble. Barcelona, en aquelles diades són commemorades amb una grandiositat i un gust artístic imponderables, mai no varen poder esborrar del meu record l'efecte estètic, la fonda emoció, el sacre esborronament que en la meua infantesa em produïa la Setmana Santa del meu poble.

Melcior Cases



La dita popular, a la nostra terra, diu: per l'abril cada gota en val mil. Una vegada arribat aquest mes, la natura pròdiga ja ha transformat en realitats allò que s'espera dels camps ubèrrims i que no és altra cosa que els fruits del treball persistent de l'anyada. Per això la pagesia catalana esguarda gairebé amb misticisme aquest abril, que porta el signe benaurat de les esperances realitzades. Les diades de

ABRIL

bon sol, quan l'atmosfera nítida dels inicis de primavera escampa alenades de nova vida, els cors s'eixamplen per atènyer-la amb fruïció, amb tota la fruïció de les coses desitjades.

I, per si això no fos prou, aquest abril encara té un altre significat. Dintre els seus trenta dies, en el seu santoral,

hi ha un nom que tots els catalans tenim com a una prova màxima del propici que ens és: el sant Patró de Catalunya, aquell guerrer matador de bèsties inversemblants, monstruoses, que és com un símbol venjador de les nostres llibertats malmesses, ens dóna fermaça del seu guiatge, no en un sentit metafísic de la vida, sinó amb la més humana de les realitats.

J. Grau-Elles



Hàlit puríssim, que deixondint muntanya, vall i plana, poses la dolcesa del teu bes, en la prada de fresquívol herbei i en la febior de la llar venturosa.

Resplendent Maig!... Enlluernadora llum, que eixamples l'infantívola pupilla, tremoles en el parpelleig dels vells i rius en l'encís de la joventut joiosa.

Follia polícora en els vergers florits. Càntic dels càntics del goig de viure. Festa dels ulls, joia del cor, maig opulent!...

Vora el fontinyol, sota el plascèvol ombreig de la roureda, texeix la pageseta. Dansen les agulles, a l'agilíssim compàs dels seus dits. Un fil de sol, enamoradís, que trapua pels clars del fullatge, juga amb les seves mans i jugant, jugant, s'emboïca en els seus ditets i s'enfila a les agulles.

De quan en quan, sospen la feina, mira a l'entorn neguitosa i llança un sospir.

MAIG

Ai del pageset, que darrera el fontinyol l'espial!

—I no ve — ella dia. — Què li haurà passat?

Bat la campana del cloquer del llogaret.

—Mig dia, ja... i a casa m'esperen!

El pageset que ho ha sentit, s'esllavissa al darrera d'un arbre i de boea a la soca, per afogar la veu, es posa a cantar aquell aire muntanyenc, que així comença:

“Allà prop de la planura viu alegre una pagesa...”

En oir-lo, ella exclama: — Es éll és éll!... — i s'aixeca d'una revolada. Amb el cor batent, posa el teixit dintre el cistellet i se'l penja al braç.

I es troben fit a fit. Embadalits bona estona, no saben pas què dir-se. Per fi, éll parla:

—He trigat?

—Força.

—Tens pressa?

—Una mica.

—Tinc set, aimada. Els llavis em crèmen.

—El fontinyol és a la vora.

—Si me'n donessis tu...

I els dos s'acosten al fontinyol. Ella, deixa el cistellet, s'ajup i acoblant les mans a manera de cassolleta, copsa l'aigua del rajolí i li dona a beure.

Quina set la del minyó!... Mai no deia prou i ella vinga donar-li'n.

—En beus massa. Et farà mal.

—No me'n cansaria mai.

—A casa m'esperen. Anem-nos-en.

—Anem.

Ben agafadets, frec a frec les galtes, feren via corriol amunt, en tant que ell li deia:

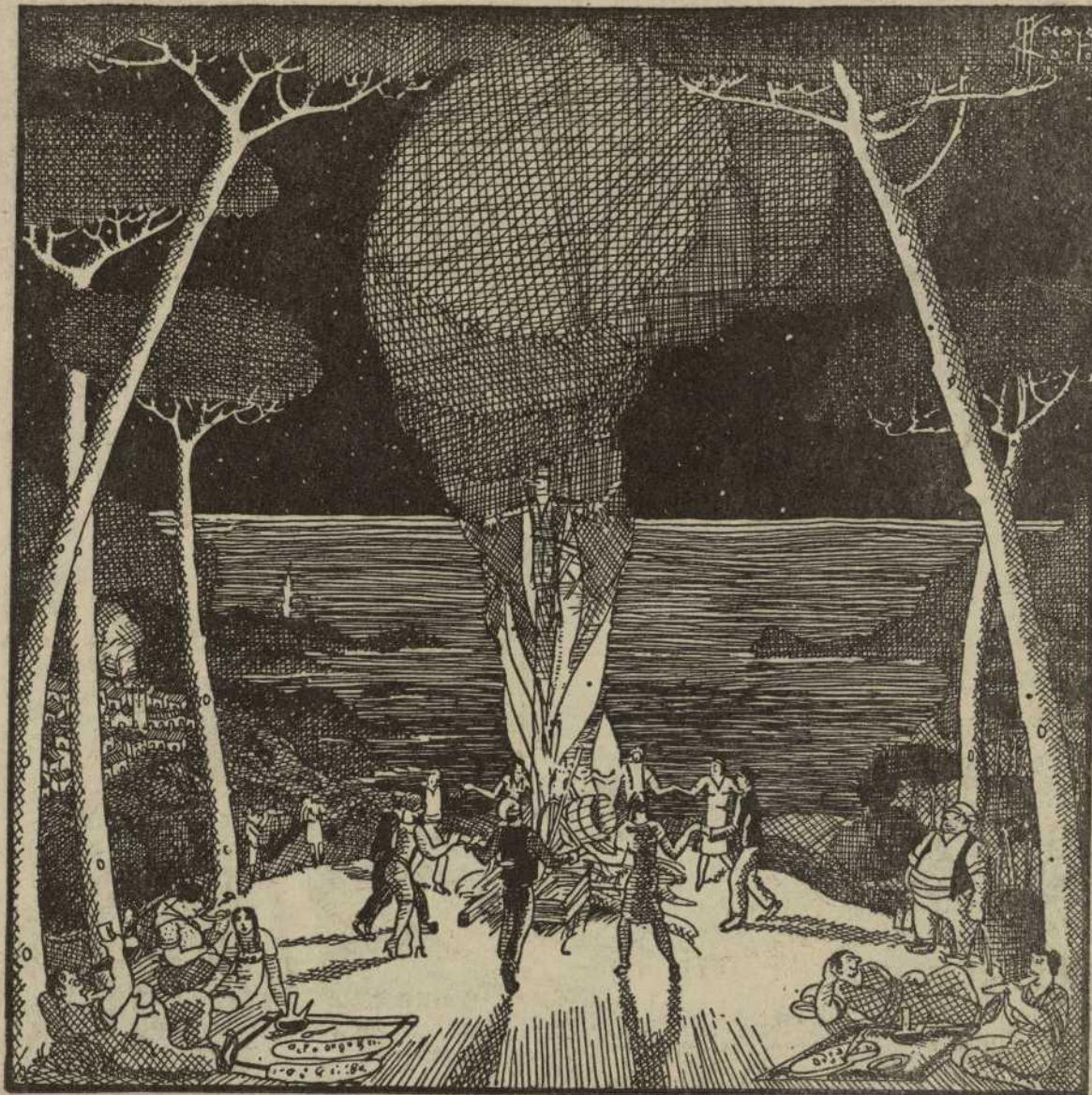
—Mira'm els llavis. Com els tinc?

—Humits.

—Ai, si amb els teus me'ls eixuguessis... Eixuga-me'ls!

Un petó dolçíssim, interminable, clogué l'idillí.

M. Bandranas Palá



Ja som a l'estiu... Quin alè! I quin goig! Pens — diré a la mallorquina — en la meua enyorada terra, que, si és elogiada com a protector recer hivernal, a mi m'agrada molt més com a porta oberta a la delícia del viure a pler, dins la sala fresquívola de les hores assoleiades llegint el llibre dilecte, o a fora vila, post el sol, trescant pe'ls camins dels sembrats groguenes, i encara a alta nit, mirant incansablement l'estelada innúmera.

Es aquesta l'emoció sospirada per la gent ciutadana, tot d'una que acaba el mes de les flors i comencen els dies d'un fi de comptes. La característica de tal temps la donen els exàmens de l'estudiant, que tota la família espera per anar-se'n a fora: a la possessió, a la vila, al poblet, al pla, a la montanya, a "ses casetes", mal no sigui més que a mitja horeta de Palma.

Els joves, per això, no són els qui més pressa mostren abans que no fineixi el juny. La segona quinzena inclou dues festes de carrer que per

JUNY

ésser les primeres de l'estació i les de major anomenada, atrauen gent de tots els indrets de la ciutat: Sant Joan i Sant Pere.

Són dues festes majors de cap de brot, a la ciutadana i ben típiques, plenes de tradició però també amb qualche toc de modernitat. Quí, de totes maneres, hi posa la vehemència, el caire alegre, l'entusiasme, la vida, és, a no dubtar-ho, la juvenalla que hi duu les il·lusions engrescadores, l'escalfor cordial, la llum de l'esperança. A l'entorn dels cadafals de música, de les taules d'avellanies i confits, dels balls de "boleros", les passetjades inacabables per carrers i places, i les reunions familiars, el fadrinatge, sota l'inspiració de la Balanguera misteriosa, teixeix la tela del demà...

Mentrestant esperits meditatius i solitaris aprofiten l'esplendidesa del

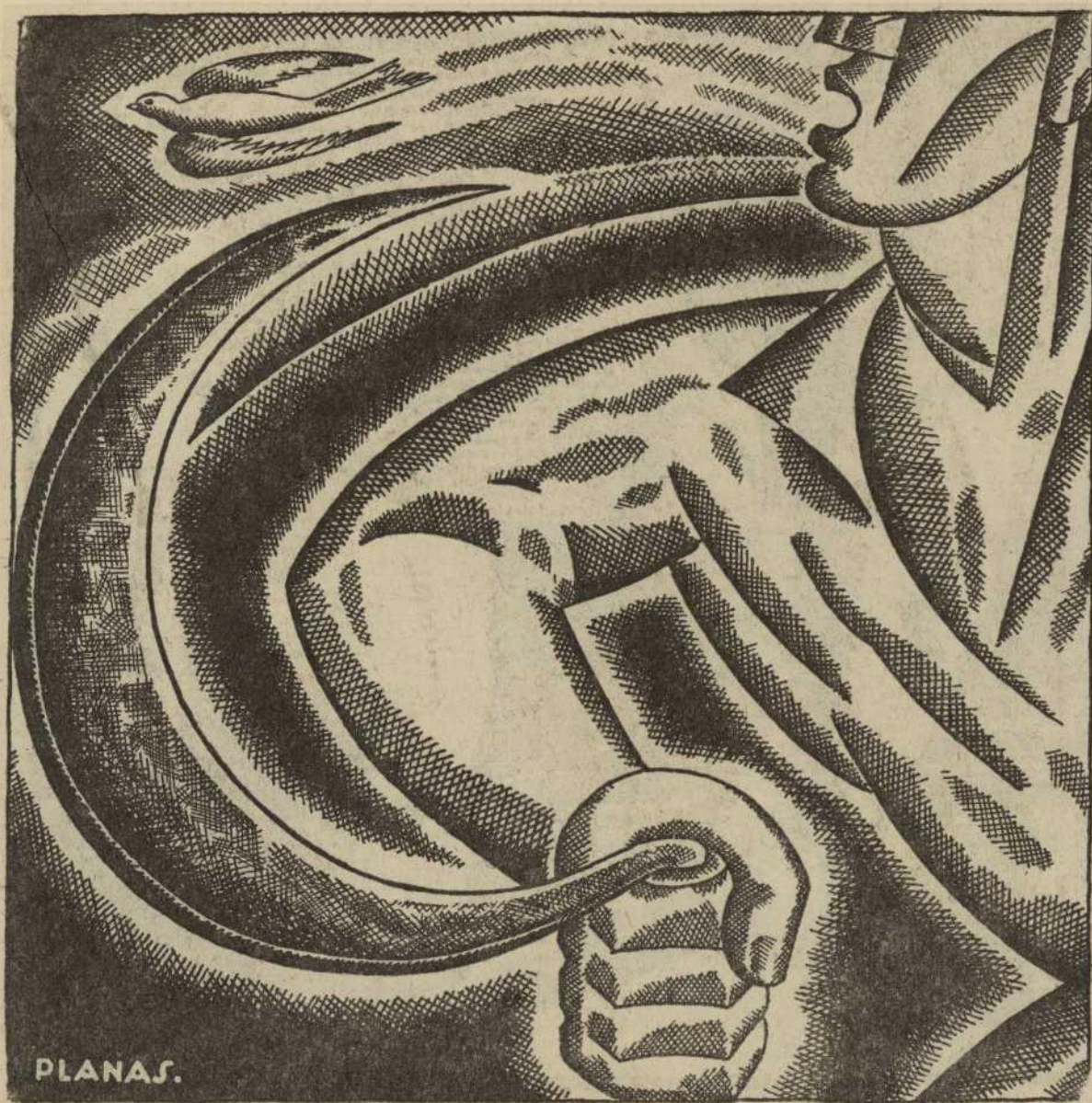
temps per fugir de la agitació popular i endinsar-se a les valls i pujar als cims amb el llibre fidel a la butxaca. Diu que algú recorda, inoblidable, aquella nit santjoanenca, en la qual llegí a una rotllada de pastors i carboners, vora la simbòlica foguera, els versos del gran poeta de la Serra que clouen així:

Vent de llevant boires empeny,
oh trovadors de Catalunya!
Damunt la mar que las allunya,
el Puig-Major veu el Montseny.

Mallorca veu el Montserrat,
i si de nit no se colombrà,
ulls de claror donem a l'ombra,
posem-hi focs de germandat.

Ningú no pot dir qu'els pagesos entenguessin prou bé l'intenció lírica del trovador, però és ben segur que la vesprada d'aquell juny portava alenades sanitoses i vibracions ardents i que la veu del rap-soda comunicà als bons amics l'emoció d'un disseny profètic.

Joan de Palma



L'iconografia representa el mes de juliol en figura d'un jove de carns bronzejades pel sol i amb els cabells coronats d'espigues. És un símbol de plenitud. La natura, en efecte, adquireix en aital època de l'any les formes d'una vida dotada de tots els atributs que fan possible la continuïtat i evolució de les coses. Nits estelades, mar benigna, munificència de la terra, heus aquí les belles gales que ostenta el juliol en el nostre hemisferi. Qui no el recorda amb enyorança? Un sol ardent creua el cel de Catalunya, i al seu conjur brinden les planes els fruits més preats, i brillen encises les àuries espigues, i torna la sega a difondre en les llars el tresor d'una collita venturosa.

La sega! A qui no és familiar la música d'aquesta paraula? Al pensament de la sega s'associa naturalment el record de coses essencials de la vida de Catalunya: clima, ambient, costums, història... tot un món d'amables evocacions. I és que la feina de la sega, més

JULIOL

que altres circumstàncies, ens suggereix l'idea del treball, i el culte del treball constitueix la més noble executòria del nostre poble. Per això sens dubte la Providència ha volgut conferir, en certa manera, en aquesta labor — tan universal altrament — un sentit típicament català. Tan inseparable és, com deiem, l'imaginació que aquesta paraula provoca, de l'esperit i tradicions de la nostra terra. El sentiment que en nosaltres suscita transporta l'ànima al cel de la pàtria i ens fa gaudir la paradisiaca visió de totes les seves comarques. Tots els indrets ofereixen a la memòria grates recordances i ample camp a la reflexió i al optimisme. La Costa Brava ens parla de llegendàries expedicions estrangeres, que arribaren a les nostres platges atretes per l'incentiu de fa-

buloses riqueses; en les ruïnes d'antigues ciutats i monuments llegim l'història d'un passat esplendorós, font d'inspiració d'artistes i poetes; en serres i valls, en viles i pobles, trobem la petjada inescrutable d'heroïques gestes, que ens acrediten tarannà i virtuts per aspirar a un gloriós esdevenidor; en totes les ondrades, en fi, i en tots els ordes de l'acció i del pensament, admirem la florida d'una vigorosa renaixença, que assimila la nostra generació a l'indole dels pobles més cultes i progressius.

I aquesta visió de Catalunya ens infon nova fe en els destins del nostre poble, la enèrgica vitalitat i la condició ideològica del qual han resistit sempre els embats de la decadència i el virus del aniquilament.

Que un pròxim juliol, el mes de la simbòlica sega, coroni el noble esforç de Catalunya i assaoni la collita de les nostres reivindicacions.

Elisen Moreno



Ratlla fina de la mar,
contemplada des dels cims,
amb la resplendor d'un far
per il·luminà els abisms.

Ratlla fina de la mar,
entre terra i cel, cinyell,
quan el sol no és post, encar,
i s'ajoca el bell ocell.

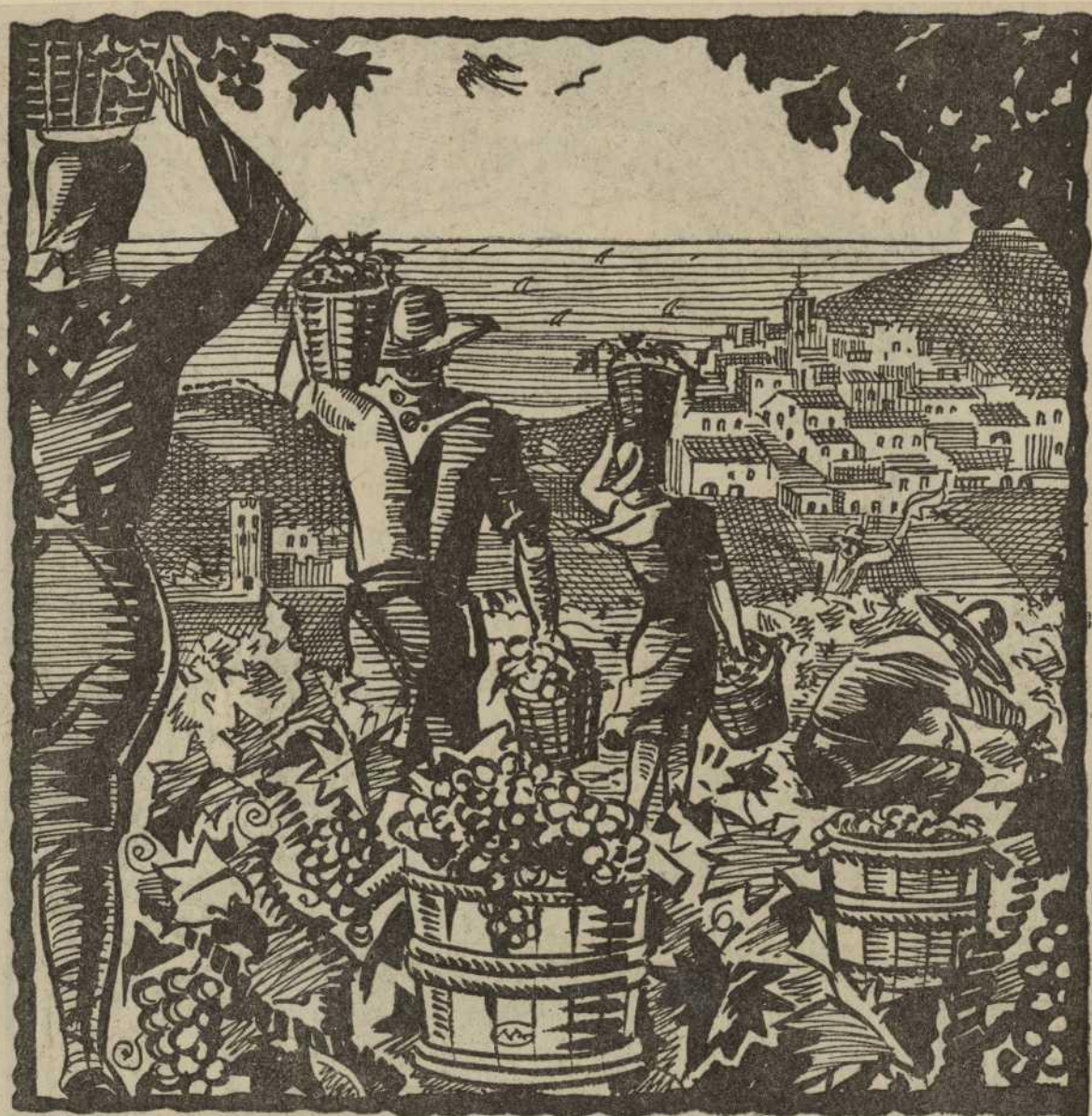
AGOST

Placidesa de l'estiu,
ratlla fina de la mar!
Un adéu a tot, ja diu
de gençó aquest deix, tan rar.
La Mare de Déu somriu
per damunt la serenor...
Cirial solemne i viu,
mes d'agost, gràcia i dolçor!

Mes d'agost, per cobricel
un relleix et brilla, car,
del mes de juny. Ariel:
va pels cims, va per la mar;
guaita en terra, lluca en cel,
va amb el glavi flamejant.

Oh, silènci d'un anhel:
les clamors, ja esclataran!

Gràcia B. de Llorenç



L'amic, sortós ell, qui acaba de tornar de la pàtria, porta en la seva expressió i en la seva veu la joia d'un rejuveniment. Tots els dalters i els ensomnis que, durant vint anys, ha forjat en l'exili, s'han vist acomplits en el curt termini d'uns pocs mesos; breus per l'escassetat del temps, duradors pel seguici de records, de gaubances, d'emocions que han omplert la seva ànima.

L'amic és home camperol. En el cor de l'Argentina, en una de les contrades més riques, ha bastit, amb treball, amb dedicació, amb esforç, una vertadera masia catalana, en la qual és sempre acollidor el sojorn per l'ambient que hom hi respira, tan semblant al d'aquella petita heretat que menava, en els llunyans temps de la joventesa, davall la serra de Montnegre, de cara a la lluminositat mediterrània.

Però, els propòsits realitzats; el treball constant i abassegador; el benestar assolit, no guareixen pas l'anhel que nodreix les llargues anyades. Aquell sentiment que es desviiu

SETEMBRE

per a reveure la terra mare, per a flectar-se davant la llosana que serva les despulles dels progenitors, per a donar una germanívola abraçada a familiars i amics, per a gaudir els costums seculars que hom serva, amorosament, com remembrances que en dolceixen la vida.

I, satisfet el daler de l'enyorança, torna l'amic amb més lluïssor als ulls, amb el cos rejuvenit, amb l'ànima reconfortada. Ha sojornat dolçament en la seva pagesia; ha recorregut les viles feinejadores de la seva comarca; ha baixat des de les pinedes per enlluernar-se amb la claror de la mar blava; ha viscut jorns memorables a la puixant Barcelona; ha seguit aplecs i festes, en els quals ha fruit les cançons i ballades pairals.

Tota una estiuada ha durat el fervorós romiatge. I en finir Setembre,

entrada tantost la tardor dels dies tebis i capvespres melangiosos, arribada l'hora de la partença, s'ha emportat una visió d'encantament: la visió daurada d'una verema en les vinyes del Llevant; una mena d'alegria coronada de pàmpols, com una embriaguesa produïda per la flaire dels cups vessants del sucós raïm.

Per a ell ha d'ésser aquesta la recordança més vívida de la seva estada, perquè troba ressò en les seves pròpies arrels. Per això quan, mesos després, comenci la tallada dels ceps en els seus vinyars arrelats en les planúries argentines, haurà de semblar-li, amb tot i la proporció diferencial d'emisferis, que'ls temps i l'espai no han canviat; que les llunyanes terres de la seva joventut han fructificat, augmentades, en el món nou, i que dels seus cellers sobreeixirà, com onada embaumadora, l'essència del ví nostrat que aixeca el cos i l'esperit, nèctar dels Déus que ofrena el pròdig i pagà Setembre.

Teodor Banús Grau



Els darrers cants de la verema han fugit de les vinyes. Algun celler escadusser feineja encara i la vetusta volta ressona amb el dring de la premsa. Els carrers del poble són ombrats de la sentor del vi novell. Els dies s'escurcen. Les ventades s'estenen damunt dels camps. Els cepus han perduda la ufana esmaragdina i són grocs els pàmpols eixuts. Les perdus s'hi arreceren en cerca dels gotims abandonats pels veremadors. Can la fulla de les arbredes, sacsejades pel vent; can a grans corrues, com nevada d'or. Als fondals s'ajouquen les fulles despreses i hi van fent un gran tou que gemega llòbregament. El bosc és tot daurat. Alçant els ulls hom albira l'espès brancatge, gairebé despallat, amb el tremolament de les medalles rovellades del fullam petit. El sol, quan va a la posta, sembla també un coure immens, rovellat. El capvespre abraña el cel i el boscatge, i tot flameja

OCTUBRE

d'un or vell, encès, roent. Els ocells piulen fort sota el brunzir de l'oratge. Un neguit de cacera travessa la muntanya, on retrunyen llargament els trets de la pólvora i els planys de les bèsties ferides. Allà baix, al poble, les darreres orenetes xiselen avalotadament entorn del vell cloquer, prenent comiat de la contrada. Les vetlles s'allarguen. De nits fa un griso que invita a cercar redós.

Els estiuejadors van tornant a la ciutat. El poble romandrà ensopit, sense orenetes i sense forasters, fins a la nova primavera. Com la trobem acollidora i tèbia, la gran ciutat, després d'una temporal absència! Ens hi esperen els llibres, els amics, la música. La febre del viure reprèn la seva cursa, relaxada a l'estiu: estu-

dis, negocis, arts, treball, huija. I també una nova il·lusió... Quan la ciutat comença d'adormir-se sota les tenebres, és plaent dur les passees a pleret envers els amples passeigs dels barris magestuosos. Un balcó, molt en dalt d'un palau de sòbria sumptuositat, roman encès d'una claror esmoreïda. De la cambra tançada arriben dolçament les notes d'un nocturn de Chopin, suaument desfermades per unes mans de dona, potser pensant en la mar llunyana on s'ha bressolat, l'estiu passat, un dels seus somnis. Com deu ésser la intèrpret? Qui ho sap! Misteri. Només la lluna, fetillera de la nit, pot esbrinar-ho... Avança silenciosament fins a tocar el finestral. Hi entra a poc a poc, i de sobte, dins la cambra mig fosca i perfumada, envolta i amanyaga l'esplèndida còrpora d'una beutat octubral, gairebé nua...

Ramon Escartà.



LA CASTANYERA

La velleta està arrupida
amb el cos tot balb de fred,
en sa cara esgrogueïda
s'hi endevina poca vida
com el llum del fanalet.

Del fanalet que espurneja
dalt d'un ferro cap-torçat
que furiós el vent brandeja
com un cos d'ajusticiat.

Com cada any ha fet entrada
per vigílies de Tots Sants,
i la veureu enronxada
per una colla d'infants
que la volten freturosos
fent petar les seves dents:
Carmelluts i carregosos
son els seus pitjors clients!

Pro la vella és rondinaire
i sap prou amb qui les té,
a cada mà que va enlaire

NOVEMBRE

obre uns ulls com d'esparvé
filant sobre ses ulleres
que van caient-li del nas,
mentre en ses mans presoneres
hi ha les nances del cabàs.

Del cabàs que li atresora
les castanyes en calent,
que la vella torradora
li prodiga de valent;
i fa igual com una lloca
que les cova dintre el niu,
i és sols ella qui les toca
per gaudir d'aquell caliu.

Veus aquí la castanyera
que amb el corn de l'abundor
ens apar la Primavera
que ens ha vingut en Tardor!!

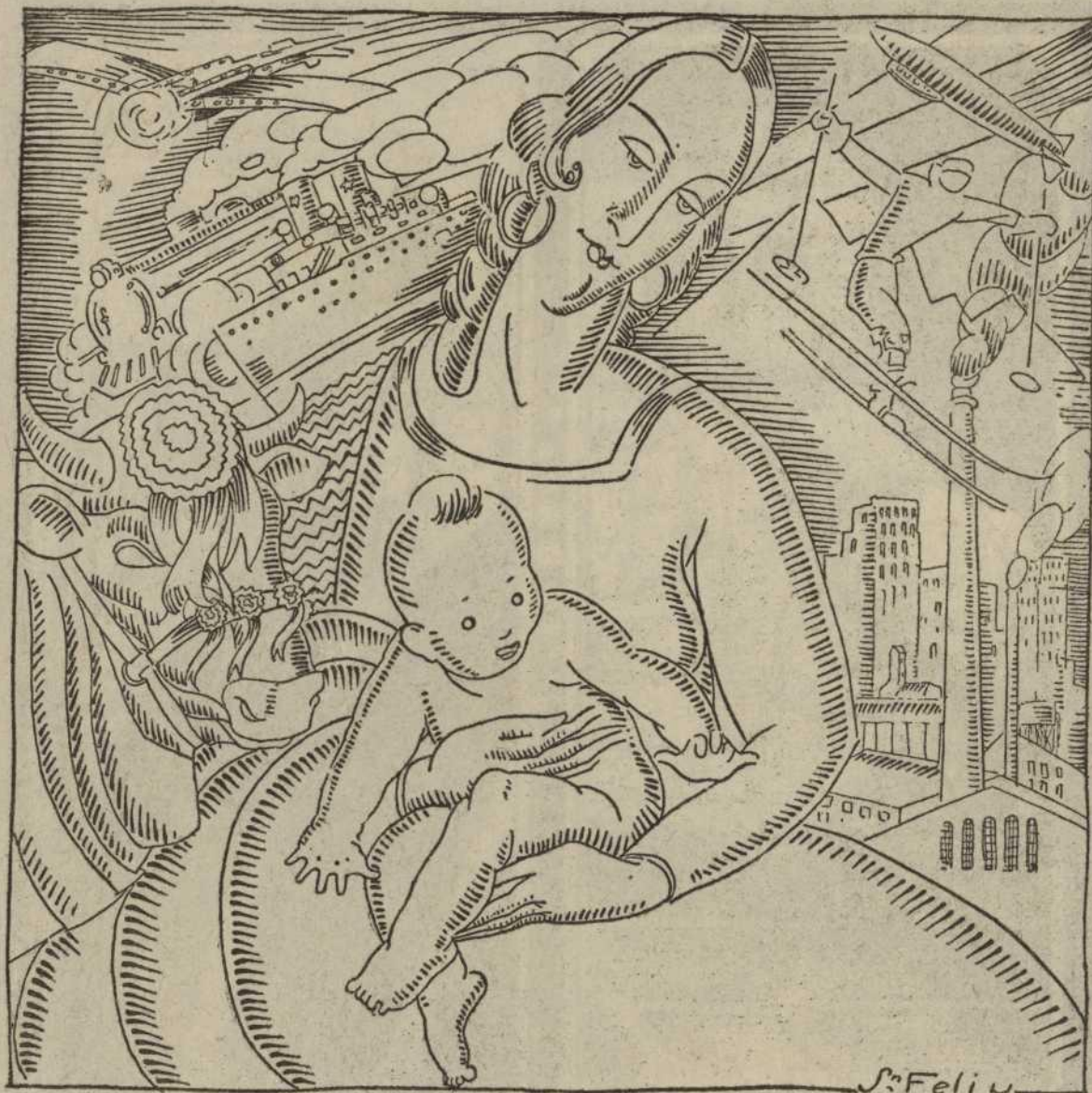
PRO DEFUNCTIS

El campanar petit
es dalt de la collada,
els xiprers penitents
m'apar que li fan guàrdia
traient els seus plomalls
per sobre de la tanca
que enronda el cementir
tan sol a la muntanya.

Mes ai, que no està sol,
puix venten les campanes
amb aire funeral,
amb aire de basarda,
avui dia dels morts:
diada de les ànimes!

I el campanar petit
que és dalt de la collada,
s'aixeca cap al cel
signant la volta blava...
i branden els xiprers
al cop de tramuntana
com fent acatament,
com plens d'esgarrifança,
com penitents contrits
que resen per les ànimes!!

Abril



Dir "desembre" vol dir "Nadal". Dir Nadal, vol dir infantesa. Infantesa qui comença amb Jesús i acaba amb nosaltres. Per açò, em costa de capir que desembre sigui la fi de l'any. Es un començament.

Els catalans qui vivim a l'Argentina sentim un desembre en el còs i un altre desembre en l'esperit. A fóra un desembre calorós, assoleiat, ple de vida exterior, de moviment, de bullici; a dins, un desembre fred, alegre — amb l'alegria de dia clar d'hivern — qui ens porta amb les ales de la fantasia i amb la melangia de les recordances a temps passats, millors o pitjors que aquests, — no ho sé, — però qui encara parlen amb veu dolça, veu infantívola: aquella veu nostra qui es va perdre amb els anys, qui ja no és la nostra...

Recordeu els pessebres de la vostra ninesa, visió apoteòsica i sintètica de Nadal?

DESEMBRE

Els tres Reis de l'Orient, guiats per un estel, van a Bethlèm. Com escolanets d'aquella religió santíssima, els volem seguir, capbaixos i pensívols. Volem caminar entre els perfums que les llurs àmfores ventrudes vessen. Però no els sentim. Són envaïts per a nosaltres... Salut, fantasmes divins, bons reis qui aneu vers l'Establia! Salut, Gaspar, Melciór i Baltasar! Car heu estat els reis més purs i sants de la terra... Avui deuen ésser reis d'uns reialmes meravellósos, poblats d'infants que vosaltres governeu amb la dolça autoritat dels ulls bondadosos, de les barbes llargues i blanques, on joguines i llembadures són les sacres Ordes de Cavalleria per a premiar les gestes heroiques, la ciència i l'art de l'innocència...

Cabòries, cabòries, em respondreu. Es que som a la centúria vin-

tena. Noies de faldilles curtes i cap pelat, nois qui són homes abans d'hora, jazz, tennis, box, football, vicroles, televisió, golf, polo, rugby, màquines, Stravinsky, Chaplin, Lindberg, vèrtig, vèrtig...

No, no. El fons de tot és el mateix: Desembre, Nadal, Pessebre, Eternitat...

La calor de desembre ens aclapara. Tot viu, tot bull per fora. Però dins l'ànima dels catalans qui som sobre aquestes terres assoleiades, reviu, de grat o per força, volta: de dolça poesia, de tendres records, el "desembre congelat" de la cançó, qui no es retira davant "l'abril de flors coronat", sinó que canta orgullós del seu "Nadal", del seu fred, de la seva divina significança.

Més enllà de l'Atlàntic, el nostre blau Mediterrà, les nostres aspres muntanyes, les nostres verdes planúries gogen la glòria del fred de desembre. Salut als qui s'hi troben!

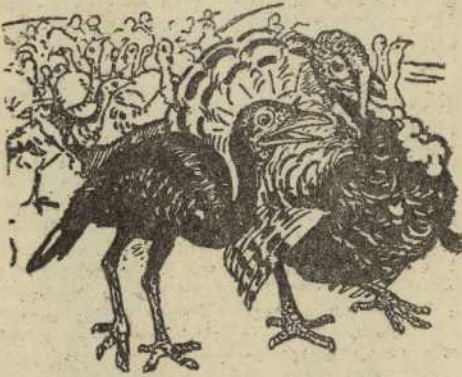
Jerònim Zanné



—Papà, papà, compri'm aquesta 'Reforma'.



NADAL...



Ella. — Vaja ves ximplet, sembla mentida que en aquestes diades encara estiguis per... 'paveries'.

(Dibuixos d'En Llaverias.)



...I SANT ESTEVE... segons Opisso.



H. VILA i VALLÈS

DONATO ALVAREZ 2622
BUENOS AIRES

REPRESENTAN A ROSARI DE SANTA FE - Sr. Conrrat Torra - RIOJA 1288

LLIBRES
REVISTES
DIARIS } *Catalans*

Demaneu-los a "El Llibre Català del Plata"
SEMPRE NOVETATS

CALENDARI MANELIC per 1930
NO DEU MANCAR A CAP LLAR CATALANA

Bloc sol \$ 1.30

Targes de \$ 1.40 - 1.60 i 1.90

Per correu certificat 0,20 mes cada bloc o tarja

**i COMPREU-LO
CATALANS!**

PEL NOSTRE IDIOMA

En el primer nombre de CATALONIA, dos anys endarrera, registràvem amb plaer el testimoni d'una personalitat oficial qui, tornant de Barcelona, deia tot admirat, com havia canviat el parlar corrent des de la darrera vegada que hi havia estat. Les classes altes no solament havien abandonat llur costum antic d'expressar-se en castellà aprofitant qualsevol excusa, sinó que parlaven un català depurat del qual eliminaven curiosament els castellanismes nombrosos i corrents abans. I si això succeïa en aquelles classes que un temps menyspreaven el català per ordinario, o posant-li l'espanyol, tan fino, el poble, que sempre havia usat a tot drap la llengua pròpia, ara l'anava despullant ensems de grolleries i d'estrangerismes.

Aquest procés ha seguit el seu camí engrandint-se i accelerant-se. Ara, amb motiu de l'Exposició, molts catalans de Bons-Aires que hi han anat, han constatat el gran millorament del parlar de la nostra raça. Un d'ells, que ha corregut tot Catalunya, conta ple d'entusiasme com l'ennobliment i la descastellanització de l'idioma ha guanyat no sols Barcelona i les ciutats populoses, sinó que s'ha estès per tot el país: en les encontrades mes llunyanes, en els poblets mes petits, en les classes mes humils, la renovació és evident. Com si tothom tingués alguna cosa de literat. El llenguatge general és molt mes polit que abans. I això amb tota naturalitat, sense esforç ni enfarregaments. I el bon patriet no es cansa d'explicar casos i exemples extraordinaris.

Es, realment, miraculós. Es per omplir de goig les ànimes enamorades de les coses de Catalunya. Recordem el passat trist per fruir millor l'alegria del present, i augmentar l'optimisme per l'esdevenir.

Veus ací una llengua que, després de més de tres segles d'espantosa decadència, efecte de la decadència del poble que la parla, combatuts un i altra per tota mena d'infortunis i d'opressions, i quan el poble fa ja dos segles que va perdre la seva independència i quan molts ja la donaven per morta, sobtadament i ràpidament la veiem ascendir als més gloriosos cimels de la literatura, viva i ben viva i esplendorosa, i el que val més que això: brollar puríssima dels llavis del poble. La literatura pot de vegades ésser obra artificiosa d'uns quants solitaris; la llengua parlada és producte natural de tota la nació.

Y això, cap savi no ho creia possible, i els més optimistes patriotes dels que varen iniciar el renaixement sols ho esperaven del treball de moltes generacions. I en una sola generació, la nostra, s'ha acomplert el miracle! El primer vagit va ésser la solitària oda *A la Pàtria*, de l'Aribau, l'any 1833, que no va trobar ressò fins al 1848 en els versos del Gaiter del Llobregat, En Rubió i Ors, que quasi tot sol durant uns quants anys va ésser el paladà de la llengua pàtria; la consagració pública va ésser l'any 1859 amb els Jocs Florals; l'estudi seriós del idioma s'inicia amb la gramàtica d'En Fabra publicada l'any 1891. Però el treball científic intens de depuració i descastellanització que ara veiem tromfant, és obra que va començar entrat ja el segle xx. Fa sols uns vint-i-cinc anys!

Qué lluny ens trobem ara d'aquells modestos inicis de redreçament, que com qui diu, son d'ahir! Hi havia un temps que els catalans no teníem literatura pròpia, vol dir que no teníem models de bon llenguatge, i en canvi érem fervents admiradors de *Don Quijote de la Mancha*. Madrid tenia entre nosaltres tot el prestigi de la Cort, de la seva noblesa, dels seus literats i artistes, dels

seus oradors polítics, de les seves Acadèmies; a tot això Catalunya no hi oposava res; ara la nostra veneració te uns objectius ben diferents. Tota l'ensenyança, en espanyol, no topava amb cap cosa que la contrastés. El mestre d'escola era el primer enemic del nostre idioma; ell, per obligació, encara que fos català, havia de fer-nos menysprear la llengua pròpia i fer-nos parlar espanyol, i fins si volia atenuar la odiositat del seu ofici, la seva bona voluntat s'estrellava en la seva formació pedagògica oficial. Presentaré com exemple dos mestres del meu poble, Malgrat. L'un, espanyolista dels bons, cada dia es passejava una estona amunt i avall de l'aula llegint en veu alta pàgines del *Quijote*, que declarava el millor



llibre que mai s'ha escrit, i ens repetia que "el castellano es la lengua más rica y armoniosa de todas las que se hablan en el mundo"; ell ens hi parlava exclusivament i volia que nosaltres fessim el mateix, i ens volia fer entendre que és una obstinació incomprendible no abandonar el nostre rudo dialecto per adoptar un idioma tan perfecte. L'altre mestre de qui vull fer memòria no era tan extremat, ens parlava tot sovint en català i fins ens ensenyava l'espanyol per un mètode una mica racional, per al qual es valia del llibre bilingüe d'En Genís; però volia que uséssim un català fi, no el català rural de Malgrat. Ell ens corregia: no s'ha de dir *no goso* sino *no oso*, ens aconsellava d'estudiar amb *ahirco* i ens ensenyava d'usar termes com *asuetto*, *hogar*, *tierno*, *cuyo*, *sin embargo*, *a la cuenta*, etc. Sort que el nostre temperament triomfava de tals tortures infructuoses. I el català, mentrestant, ha seguit el seu camí triomfal i ara ja es pot riure de la llengua estrangera que es pensava tenir-li al peu al coll.

Ací, a Bons Aires, tots hem vist com els catalans (que quan no els deien els *Nois* tenien per nom collectiu una blasfèmia) s'esforçaven a parlar ben català i entenien per això usar els termes més lletjos i descordats. Podríem citar noms, coneguts de tothom, que provocaven l'admiració entre nosaltres pel seu refinament en aquest renglò: un dels asos de la secta, parlava en certa ocasió davant d'una colla, que celebrava amb gras-

ses riallades els seus fastigosos conceptes. Jo callava, ple de tristesa de sentir com abarraganaven el nostre idioma. Un dels presents em va preguntar: Què en penseu d'aquesta manera de parlar? Jo li vaig respondre: Soc molt aficionat a la filologia i coneix poc o molt varis idiomes; però el que és aquest, que tan alegrement celebren, no l'entenc geis ni mica, ni el vull entendre. Rialla general, llevat l'interessat, que va quedar tot escorregut, i no em va donar mai més aquesta ll'gó.

Era tan gran el prestigi del parlar groller en català, que fins un home tan ben educat com don Adolf Grau, un dels temperaments més catalans que he tractat ací, per més que no havia nascut a Catalunya, finísim quan parlava crioll, en usar la llengua dels seus pares — que corcixia tan perfectament com un barceloní, feia tot el possible per semblar un carreter de Reus.

La malura, però, si bé molt i massa extesa, no era pas absoluta; tenia moltíssimes i honroses excepcions. Podríem presentar-ne nombrosos exemples, però ens limitarem a uns pocs molt característics. En Gener, amb tot i exercir alts càrrecs oficials, ni un moment ha deixat de romandre fidel al bon parlar de la terra dels seus pares, que s'ha complagut fins d'emprar en el seu despatx de la Casa de Govern quan hi ha hagut ocasió. En Rigau no ha cregut mai que el seu criollisme ni les seves ocupacions el podrien disculpar de no seir perfectament un bon català i l'ha estudiat atentament en les seves evolucions, fins al punt que podria ensenyar-ne a més d'un que pretén donar lliçons de catalanitat. També pot presentar-se l'exemple d'aquell parent meu que, malgrat d'haver vingut a Amèrica fa uns cinquanta anys, no haver tornat a Catalunya ni un sol cop i haver viscut sempre a l'interior de l'Uruguai, on ha format la seva educació i instrucció, i la seva família, parla avui el català amb la mateixa puresa, o major, que quan va sortir, de noiet, de Pineda. I això ho justifica d'una manera simplíssima en dir que és perquè ho ha cuidat, ja que enten que així com, en parlar castellà, té de ferho ben correctament, en parlar català té de parlar un català perfecte.

Això vol dir que també es pot fer alguna cosa del que tan bellament s'ha fet a Catalunya. Cadascú, individualment, pot millorar el propi parlar, i tots plegats podem treballar per dignificar el llenguatge general dels catalans d'ací. Sobretot els que escrivim per al públic, esmerem-nos a escriure ben correctament, i a parlar de la mateixa faísó. Tots hem de tendir a que CATALONIA sigui model de bon llenguatge. Al capdavant la literatura, una revista, té per objecte principal fomentar bons sentiments col·lectius i perfeccionar i ennoblir el llenguatge.

Melcior CASES.

HORA CATALANA

Patrocinada pel

CENTRE CATALÀ

Estació L. R. 2

(RADIO PRIETO)

Tots els Diumenges de 12 a 13 h.

Mares de Deu de Catalunya



Verge del claustre, a Solsona

Imatge dorada i policro-mada del segle XIII en el Museu de la Ciutat de la Seu de la Ciutat de la Seu.



Verge existent a l'església d'Argenteira

Verge del segle XII propietat del Centre E. D. C.

Verge existent al Museu de Lleida.

L'esplet de la iconoplàstica, que sempre ha estat notable a Catalunya, s'ha especialitzat sobretot en les imatges de la Verge, que la representen sota les més variades advocacions, des de l'antigor més llunyana fins a les modernitats artístiques de la nostra Renaixença. Dedicuem aquestes pàgines a les Mares de Déu de la nostra terra que ens han estat servades de la valúria: talles de fusta o escultures d'alabastré, gairebé totes elles que en el seu primitivisme, ple d'ingenuïtat i d'encís, palesen la fe senzilla del nostre poble que s'ha complagut, a través dels segles, a posar la Verge Maria com mitjancera de les seves oracions, de les seves esperances i dels seus destrets. No hi ha cap comarca de Catalunya que no veneri una Mare de Déu amb preferència a cap altra imatge;

són pocs els llogarrets, viles o ciutats que no tinguin una església, un santuari o quan menys una ermita, dedicats a una Verge protectora de la contrada, amb la seva festa anual especialment dedicada, i el seu aplèc, i els seus "goigs"... Ningú que esbrini la història interna del nostre poble, el seu art, el seu folk-lore, no pot negligir l'estudi d'aquest aspecte interessantíssim que s'ofereix amb abundor còrpenadora i amb un segell típic inconfusible. Els artistes que van fer les velles Mares de Déu de Catalunya — gairebé anònims tots ells — van ésser sobretot intèrprets fidels d'aquest sentiment rústeg, amarat, però, de gràcia, que és tan propi del poble de la nostra ruralia. Així trobem que la immensa majoria d'aquelles magnífiques talles són tan suggestives com



Mare de Déu del Remei, carinyosament recordada a Cornellà del Llobregat.



La Verge de Queralt, tan venerada a tota la comarca del Bergadà.



La Verge de Santiga, una de les més velles de les venerades a Catalunya.



Verge barroca de Collbas, que palesa la varietat artística de les nostres imatges.

impressionants, i que si no sempre són recixides amb traça són totes elles ungides de pietat i devoció.

L'època més brillant de la nostra escultura iconoplàstica, així per l'abundor d'imatges de la Mare de Déu com per la formosor d'alguns exemplars, correspon a l'estil romànic, tan ufanós a Catalunya; encara que hi ha també bon nombre de Verges oivals de mèrit, i algunes que marquen la transició del romànic al gòtic. Una munió de les romàniques semblen inspirades per l'escola tolosana, sota un mateix cànon, una mateixa tradició iconística i un mateix símbol. És molt probable que sorgiren de la reacció popular contra l'heretgia albigenca, que va esclatar en el feudalisme comarcal.

Com presidint el cenacle de les Madones catalanes romàniques, tenim la Nostra Senyora del Claustre, de Solsona; té poc més d'un metre d'alçada i és ricament esculpida en pedra negrenca. Un crític d'art n'ha dit: "Es la millor indubtablement de les imatges d'estil romànic que existeixen a Catalunya. Tanta és la seva beutat de proporcions i la seva riquesa en detalls, que tot comentari ens sembla balder i esquitit davant d'una tal resplendor artística".

CATALONIA, al publicar aquest recull, sois fa que donar una petita mostra de la gran riquesa artística de que és depositaria la nostra terra.



Meravellosa imatge romànica representant la popular Mare de Déu de la Llet.



Bonica imatge de Santa Ursula avui ben conservada en la col·lecció d'En Carles Muntadas.



Verge amb l'infant Jesús a la fida, que es guarda al Museu Diocesà de Lleida.

CONVERSA AMB CARLES MANACORDA

AMB una senzillesa i poc enfarfagament que sorprèn, el doctor Manacorda ens saluda i diu:

—Parlar de Barcelona? Encantat. Però tinc un afer urgent a resoldre, cosa d'un quart d'hora, voleu esperar-vos?

No dubtem; prenem seient en còmoda poltrona; això ajuda a reposar-nos del nostre acalorament, el dia és xafogós, la calor aixafa, en el fons, dones, agraim aquest petit compàs d'espera; un potent ventilador aireja tota la sala i remou un airet suau que revifa.

Per altra part, no estem disposats a deixar-nos perdre tan bella avinentesa. El Dr. Carles Manacorda, jove encara, frueix d'un sòlid prestigi, conquerit a prova del seu treball. Ultra la seva profeció mèdica, d'aerisolada fama, i dedicat-se als estudis socials i col·lectivistes, és conceller del Concell Deliberant de la Capital Argentina. Home d'estudi i constant renovació, ço fa que les seves paraules no seran arbitràries, sinó un profund estudi i coneixement de causa.

Sabem que torna d'Europa, que s'ha deturat a Barcelona, i com el seu viatge ha estat d'estudi urbanista, tenim la confiança del valor de les seves observacions.

Amb això han passat els minuts d'espera i ens fa passar, encen un cigarrret, i amb el seu caràcter accentuadament overt, diu:

—Tindreu de perdonar-me, vinc encantat de Barcelona, encantadíssim, tot el que digui es poc, estic encara sota els efectes màgics d'aquella visió de "Les Mil i una Nit". Però, dissortadament, vàreu romandre-hi pocs dies, una lletra rebuda de Buenos Aires em eridava urgent. Això vol dir que no podré parlar-vos com desitjaria i les meves opinions deuran ésser superficials. Em dol més del que podeu suposar — diu amb tota vehemència — puix pels meus estudis, és la ciutat que més m'interessava.

—La visitàveu per primera volta? — preguntem.

—No, vàreu conèixer la capital catalana l'any 1920, i eregueu que per aquesta meteixa raó, estic meravellat, amb aquest espai de temps Barcelona i la vostra terra està desconeguda. És clar que això no és producte d'aquests anys, sinó la consagració fruit d'un esforç col·lectiu, d'una vitalitat, intel·ligència i valor positiu dels catalans.

—I què us sembla, doncs, actualment?

—Es Barcelona, una ciutat model, pel seu traçat de carrers i avingudes, tot tan acurat! Cert que aquest esforç ha hagut de fer-se amb una elevada contractació



d'emprèstits, però això no té importància en una capital plena de vitalitat, quan les millores ho valen.

—Queicom més eridà l'atenció vostra, per la seva característica?

—Certament una cosa, sempre devent tenir present la meua visita superficial, i és l'edificació privada. Totes les grans capitals tenen bells edificis, però són ells, construïts per estament oficial, Barcelona que no té precisament aquests, poseeix un estol d'edificis privats, que són una meravella. Això palesa entre els catalans un refinat gust artístic.

—Bons Aires, que resta tan preocupada amb el seu enfarfagament de tràfic, deuen haver posat atenció per aquest tema en el vell món!

—Evidentment — diu com rient el nostre interpelat. — I puc dir-vos que Barcelona ha resolt bellament aquest problema engorros de la regularització. Si nosaltres poguéssim dir igual! Els xofers són gentils i no accepten propines... venin de França, quina bella sorpresa! Tot dones dona una impressió de queicom ben organitzat i resolt, com si els administradors de la vostra ciutat, fécin les coses amb el degut afecte.

—Visitàreu la resta de la Península?

—Certament, però és millor no parlar-ne... temo...

—De cap manera, doctor, la vostra sinceritat ens plaurà — ens afanyem a dir-li.

—Es que crida l'atenció sortir de França, Itàlia, Alemanya i trobar-se amb aquella passivitat... Catalunya és un oasi d'activitat en un desert d'inèrcia... — i s'atura un moment, sembla que temi la seva sinceritat, però segueix: — Barcelona és a l'altre cantó del Pirineus... Espanya és La Manxa... y La Manxa és un desert (en àrab Manxa vol dir desert), deo advertir-vos que jo vàreu entrar a Espanya des de Catalunya, però Keyserling que hi entra per Irún, coincideix amb aquesta opinió. I és clar, aquesta idiosincràsia influeix pregonament en les persones... jo a Madrid no podia treballar... quins horaris més especials!... — diu Manacorda al qual procurem no interrompre en el seu parlar sincer i casolà — si anem a una oficina dejorn, no hi són encara, si és més tart quan hi arriben... ja han sortir... defini'm-ho amb una paraula: inactivitat. Certament a Barcelona res d'això no passa, cap dificultat se'm presentà per atendre els meus afers...

Com apaibagant la conversa, preguntem:

—Veieureu l'exposició?

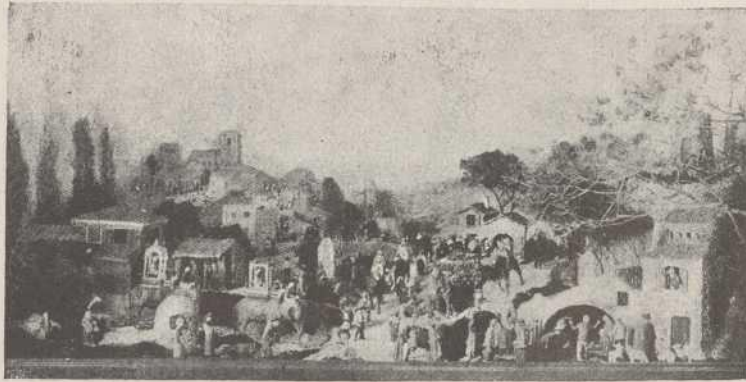
—Ja he començat per di-vos que venia sota l'afecte d'aquell conte de fades... es fa mol difícil poder-ho explicar, sols monosíl·labs d'admiració hi caben. Vull donar-vos un detall: vàreu fer bona part del meu viatge amb una comissió d'enginyers francesos, que comissionats pel seu govern, anaven a estudiar l'aplicació de l'ornament de Montjuïc, per l'Exposició Colonial que ells preparen per l'any 1931. Què més pot dir-se?

—Certament — nosaltres acceptem — és una prova de l'interès despertat...

—Quin pare, que bellament hi escau en aquella muntanya... — i de sobte com recordant afegeix — deo dir-vos com millor elogi de la vostra capital, que Bons Aires, tot i ésser més extensa, té tan sols una tercera part de jardins i plaçes que Barcelona... Sabeu quin elogi representa això?

Certament quedem admirats d'aquesta dada per a nosaltres desconeguda; i en veure la nostra sorpresa Carles Manacorda, afegeix:

—No en dubteu pas de les meves paraules, penseu que Barcelona és una de les poques ciutats del món que en matèria d'espais lliures, ha arribat a la proporció que donen els higienistes urbans, i això que aquests senyors son exigents — afegeix amb un mitg somriure. — És doncs una capital, citada com a model...



Bell conjunt d'un artístic pessebre provençal



EL PESSEBRE A CATALUNYA

Dos costums ben típiques hi ha a la nostra terra, que tenen, dintre llur bella ingenuïtat, una força educativa trascendental en la nostra cultura i que marquen en el nostre ambient un sentit de l'especialització individual que tant enalteix una raça. L'una és el permís que hom dona als nois en fer la primera comunió, d'abillar a llur gust exclusiu l'habitació que ocupen; i l'altra, de confiar-los la organització del pessebre familiar.

Formosa entrada la de la nostra joventut en el món, deixant-la en llibertat per iniciar-se en l'art d'una acció sentimental, a base de l'amor a la pàtria, a la religió i a la llar.

Bé hi cap, dins d'aquesta secció, parlar de pessebrisme, puix indubtablement és més important l'arquitectura en els pessebres que les mateixes figures que tanta fama han donat als nostres esculpors especialitzats. Molt interessant degué ésser en l'antigor aquest aspecte arquitectònic, quan es coneixen els noms dels principals artistes que s'hi van dedicar a Nàpols. A la nostra pàtria, per damunt de tots, hom guarda venerable record dels Planella, que varen donar, en varies generacions, excel·lents cultors d'aquest art curiós, mescla d'arquitectura i d'escenografia.

El suro era la matèria prima per a les construccions de palaus, masies i ruïnes, magnífics exemplars d'aquesta minúscula arquitectura.

El pessebre, aquest joiell d'art ingenu, treu actualment a la nostra pàtria una esplèndida florida, que representa un de tants aspectes de la concentració a fons que s'estrà realitzant en la nostra personalitat.

L'Associació de Pessebristes, que no fa

gaire es va crear a Barcelona amb filials en distints pobles de Catalunya, té, dins la seva tasca especialista, la formosa missió d'ésser un òrgan rediu del sentit de la terra.

A Catalunya, el pessebrisme va culminar, i hi està vinculat, en l'art d'Amadeu (1745-1821). A mitjans del segle XIX, els Vallmitjana, els Roig, els Santigosa, els Talarn, es dediquen amb gran talent i afició a esculpir figures de pessebre, i si és possible que alguns, com els Vallmitjana, superessin en perfecció l'Amadeu, aquest és, sens dubte, el més pessebriste dels nostres esculpors i el que va posar més amor i comprensió en el que devia ésser el pessebre català. Un altre esculptor d'aquest gènere, va ésser En Macià Quadrado, que va obtenir un èxit clamorós en l'exposició de Madrid de 1849 amb un grup de l'Epifania destinat a un pessebre. Després de l'Amadeu ha estat En Domènec Talarn (1823-1901) el més anomenat dels esculpors pessebristes catalans. En Tusquelles segueix a En Talarn en la seva fama d'esculptor de figures. Cal també citar En Riera i Grunald, el gran artista balcar, entre els mestres del pessebrisme.

L'ídol dels pessebristes barcelonins és el vellet Tusquelles, el qual, sent l'últim dels notables del passat, ha estat el primer de l'actual resurrecció, puix que l'Associació de Pessebristes és filla del seu talent, de la seva activitat i del seu càlid entusiasme.

Els nostres esculpors pessebristes varen assolir tanta fama, que llur nom va trumfar les nostres fronteres i van ésser exportadors; es digne de mencionar el pessebre que va fer En Talarn per aquesta ciutat de Bons Aires.

Ultimament s'ha publicat una edició de 2.000 exemplars, exhaurida en poques setmanes, d'un llibre d'En Puig i Roig, sobre l'art de construir els pessebres, amb un pròleg d'En Lluís Bertran i Pijoan.

Un altre llibre hi ha en preparació, escrit per l'historiador del pessebre català Avel·lí Bulbena, el qual ha aconseguit de formar un museu veritable per la qualitat i quantitat de figures de bona grandària, especialment de l'Amadeu.

No fa gaire que va visitar tot Catalunya un enviat especial de l'Associació de Pessebristes del Baix Rin, el qual va tornar-se'n meravellat de l'enorme tresor pessebriste que va trobar en la nostra terra.

Notable paralelisme, lògic, existeix entre el nostre pessebrisme i el de la nostra germana Provença, sobretot en el segle XIX: allí fan formoses figures amb terra cuita, policromada i daurada, amb vidres de colors i àdhuc amb molla de pa premsada, i és magnífic el llibre que sobre el particular han publicat G. d'Armand i Leopold d'Or.

El pessebrisme és, doncs, alguna cosa més que pur infantilisme. És un popularisme de bona mena, que es presta a estilitzacions artístiques de gran volada i és el més preatencós de la més intensa de les nostres festes: ¡Nadal!

Sapiguem mantenir viva aquesta sagrada tradició en les nostres llars; i tan de bo que algun dia tinguem la sort que els nostres artistes ací radicats, alguns tan selectes i patriotes, es decideixin a construir-hi un pessebre artístic i suntuós, que eridaria intensament l'atenció, sens cap mena de dubte.

R. CANALS.



Figures de pessebre esculpides pel gran artista català Ramon Amadeu, del segle XVIII. És una mostra d'aquest art tradicional entre nosaltres.

EL VII CENTENARI DE LA CONQUESTA DE MALLORCA



Estatua equestre del rei Jaume I

EN el transcurs d'aquest mes, s'escau el setè centenari de la conquesta de l'illa de Mallorca per En Jaume I. Fa set cents anys que aquest rei va embarcar amb la seva host gloriosa a les platges de Salou.

Salou va ésser un port de gran importància. La expedició de l'any 1229 per anar a la conquesta de l'illa daurada no va ésser la única que d'allí va sortir. Tenia unes condicions naturals esplèndides, amb tots els atractius i les comoditats d'un lloc magnífic. Després li va sobrevènia una època de decadència llarga, fins a caure en l'oblit.

Jaume I concebé la conquesta de Mallorca, trobant-se a Tarragona pel mes de novembre de l'any 1228. Proposà l'afer a les Corts reunides a Barcelona, prenent-se l'acord

i començant seguidament els preparatius.

La sortida fou el matí del dia 5 de novembre de l'any 1229. L'estol avançà, majestuosament camí de Mallorca. Ans d'arribar-hi, un temporal desfet els vingué damunt; però l'ànim intrèpid d'En Jaume, tot invocant el cel, no es doblegà, fins que posaren peu en terra. El dia 10 desembarcaren a Santa Ponça; l'escomesa i la topada vingué desseguida eos a eos amb els sarraïns.

La primera victòria remarcable del rei Jaume, fou en l'acció de Portopí. El combat va ésser dur; hom lluità aferrissadament. La nostra gent s'apuntà el primer triomf, però no sense unes baixes de capitostes

*Amb son vol d'àguila altiva,
atravessa el mar i arriba
de Mallorca als fers rocalls;
i mirant l'artíc reialme,
troba temples dins de Palma
que aixecaren sos vascalls.*

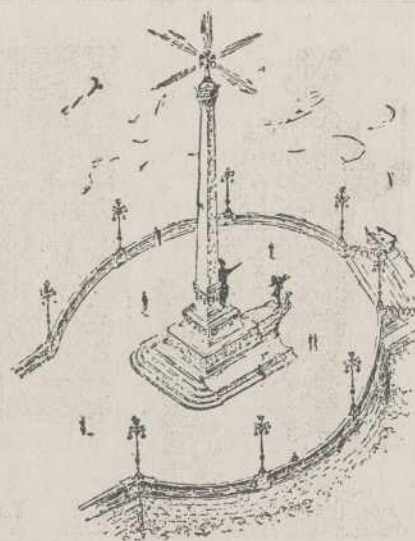
Francesc MATHEU.

*Don Jaume és una síntesi anima-
da; és una afirmació d'unitat; uni-
tat d'arrel, unitat de verb, unitat
d'esperit, unitat de substància.*

Joan ALCOVER.

*Don Jaume te una estimada
que ben jove el va emprendre.
L'estimada de Don Jaume,
una terra sobre el mar.*

Joan MARAGALL.



Projecte de monument per a erigir a Salou

La campanya es va preparar forta i fou duta llargament, fins que per Cap d'Any la ciutat queia. Això significava el domini

i senyoriu damunt tota la illa, esdevenint Jaume I rei de Mallorca.

De totes les empreses d'aquest gran rei català, aquesta fou la més gran, puix era encara un noi quan es llançà a la mar amb son estol i prengué l'illa. Tenia fe en la conquesta; mai desmaià, donant exemple de valor i de constància, demostrant una intel·ligència de cabdill superior.

Transcrivim ara una relació treta de les meteixes paraules del rei En Jaume en la seva famosa "Crònica":

"I vam salpar el dimecres matí de Salou, amb l'oratge de la terra, car per l'estatge

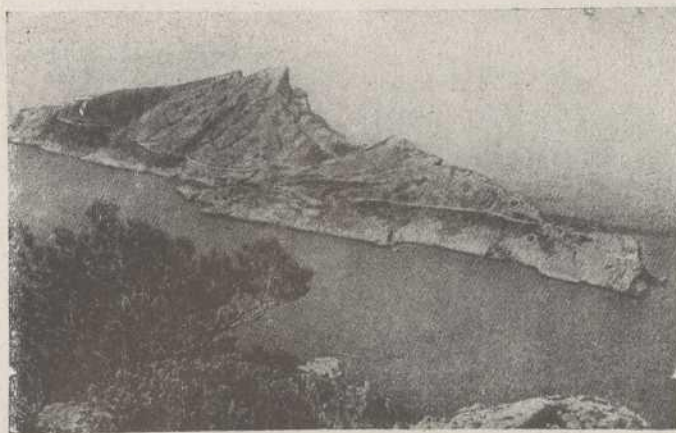
llarg que havíem fet, tot vent ens era bo, sols que moure ens pogué de la terra. I quan veieren els de Tarragona i els de Cambrils que l'estol movia de Salou, feren vela, i feia bo de veure-ho a aquells que romanien en terra i a nós, que tota la mar semblava blanca de les veles, tant era gran l'estol."

Aquest relat, d'expressió breu, d'un estil concís i vívid, és el millor que pot dir-se de l'estat d'ànim d'aquell rei. Altrament, la millor llavors de l'esmentada "Crònica", que per la seva força evocadora i el seu aire poètic, perdura fins a nosaltres amb la seva simplicitat i frescor immarcescible.



La mort dels Montcada a la conquesta de Mallorca (reproducció d'una estampa de l'època)

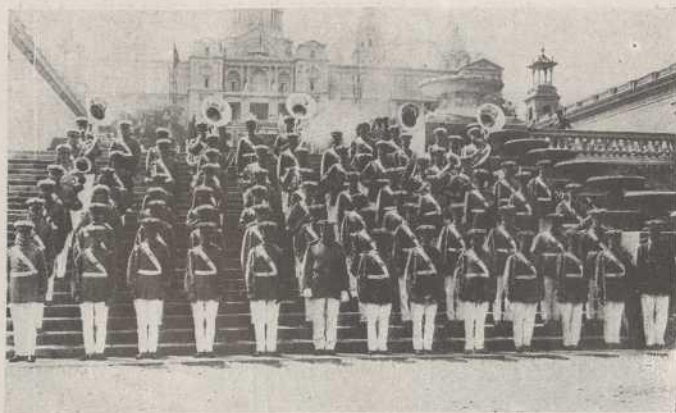
preadissims, com eren Guillem i Ramon de Montcada. No es descoratjaren i es prepararen per l'assalt de la ciutat de Mallorca.



La Dragonera, primer illot on arribà Jaume I, al iniciar la expulsió dels moros de l'illa.



Cavalers que prengueren part en el Torneig a l'antiga usança



La banda Nordamericana que donà concerts a l'Exposició

AMB tota solemnitat tingué lloc la inauguració de la placeta de A. Garriga Bachs, situada darrera mateix de la Diputació, o sigui en el lloc que antigament ocupaven les cases del carrer del Bisbe en una de les quals hi havia instal·lada aquella fàbrica de nines que durant tants anys causà l'embadaliment de la quitxalla.

En aquesta plaça, adossat a la paret en forma de retaule s'alçarà el monument als màrtirs de la independència que el dia 3 de juny de l'any 1809 foren executats a l'esplanada de la Ciutadella per les tropes de Napoleón.

El lloc és molt apropiat per al relleu commemoratiu que ha d'ajudar-nos a recordar el noble propòsit del pare Gallifa i companys d'infortuní.

Servem pietosament el dolç record d'aquests màrtirs de una llibertat que ara com sempre ens ve a resultar paraula vana.

Ha estat rescindit el contracte existent entre l'Estat espanyol i la Companyia Transatlàntica

El motiu és la situació precària de l'esmentada entitat, que degut a la competència que li fan les companyies estrangeres, oferint més avantatges i comoditats als passatgers, no pot repartir als accionistes els beneficis a que els havia acostumat.

Ens appena extraordinàriament que l'empresa navilera més important d'Espanya hagi de confessar el seu fracàs econòmic, però no dubtem que gràcies a aquest fracàs la Transatlàntica Espanyola reixirà més potent que mai i podrà oferir als passatgers un tracte i una amabilitat a la que ens acostumen les altres companyies que no son precisament de casa.

CRONIQUEES BARCELONINES



Quadro d'en Casas a la seva exposició anyal

Tot això hi sortirem guanyant.

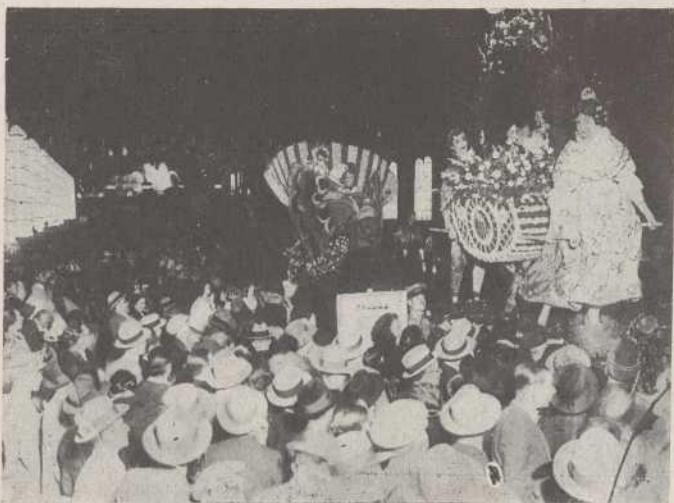
Els festeigs a l'Exposició del Parc de Montjuïc son cada dia més nombrosos. A les setmanes nacionals sueca, danesa, suïssa, americana, que ens han ofert recomanables manifestacions de llur música popular, ha seguit l'alemanya, avalaroda amb la visita aèria del Graf Zeppelin, que la tarda del 23 d'octubre aparegué en el cel de Barcelona deixant boca oberts a milers de badoocs que omplenaven terrats i balconades i que anaven esmaperduts pels carrers amb perill d'ésser aixafats per autos i tranvies.

Hem de confessar que entre els badoocs ens hi contavem nosaltres, puix l'espectacle s'ho mereixia.

Quan arribada la nit s'allunyà el gran dirigible en direcció al Nord, il·luminat pels reflectors poderosos del Palau Nacional, gaudirem la sensació de viure en un país de llegenda. Oh, meravelles d'aquest segle!

També els estrangers ens han ofert artístiques vetllades a la sala d'espectacles del Palau de Projeccions i una important festa al Teatre Grec, de la qual servarem bona memòria.

Igualment les setmanes regionals es despleguen amb el màxim d'animació; a la aragonesa, seguí la valenciana amb son conjunt de balls típics i una esplendorosa batalla de flors en cis carros alegòrics de la qual es veien les més formoses valencianetes. També ens regalaren un esplet de tragues i petards que va aixordar a quants hi assistirem. Després vingué la castellana, i ara tenim la muntanyesa, que ens donarà a conèixer el folklore del Nord d'Espanya fins a les fites asturs.



Festa nocturna amb motiu de la Setmana Valenciana



El pas majestuós del Zeppelin damunt Barcelona

S'han inaugurat fa poc els dies locals que preseten als forasters el més curiós de cada comarca: dia de Vich, dia de Reus, dia de Vilanova, dia de Valls...

Això vol dir que hem tingut balls de bastons, xiquets, gegants, nanos, còm-parses i tot el que la tradició ofereix de interessant i verament remarcable en el nostre poble.

Ja és un fet que l'Exposició Internacional tindrà terme dintre del proper gener, i que continuarà segurament amb caràcter nacional.

Obliguen al tancament els compromisos entre nacions que no autoritzen dues exposicions d'un mateix caràcter en una mateixa època, i a la de Barcelona ha de seguir la de Bruselles de l'any vinent.

També és un fet que els impostos extraordinaris seguiran encara que l'Exposició fermi les portes. Seguiran fins el dia del Judici Final.

El teatre Romea inaugurarà la temporada d'hivern amb l'estrena a Barcelona del drama de l'ignasi Iglesias "Els emigrants", estrenat a Terrassa l'any 1916, fent el paper de Jacob el mateix autor.

L'obra va agradà però no va satisfer. El problema de la emigració a Amèrica no té avui gran importància a Catalunya, i per tant no apassiona a ningú. Son molts que fan el viatge d'anar i tornar com es feia anys enrera un viatge a Sardanyola, i per tant, establert el costum, ja no hi ha conflicte.

Tampoc avui emigren pobles sencers com fa una quinzena d'anys.

En el saló del Círcol Equèstre — lloc on s'exposaren les obres pictòriques de l'artista argentí Cesari Bernaldo de Quirós — es celebrà l'àpat ofert en homenatge a tan admirable autor per l'èxit aconseguit.

La presidència fou ocupada per l'homenatjat, autoritat locals, el cònsul de l'Argentina senyor Margenat i esposa, el director del Museu de Belles Arts de Bons Aires senyor Martí Noel, la senyora Molins i els pintors Carles Vázquez i Santiago Russinyol.

Notables artistes, distingides personalitats i belles damiselles de la colònia argentina ocupaven les altres taules.

En finalitzar l'àpat, Bernaldo de Quirós agrai emocionat en un brillant discurs, l'acollida entusiasta que li ha fet la ciutat.

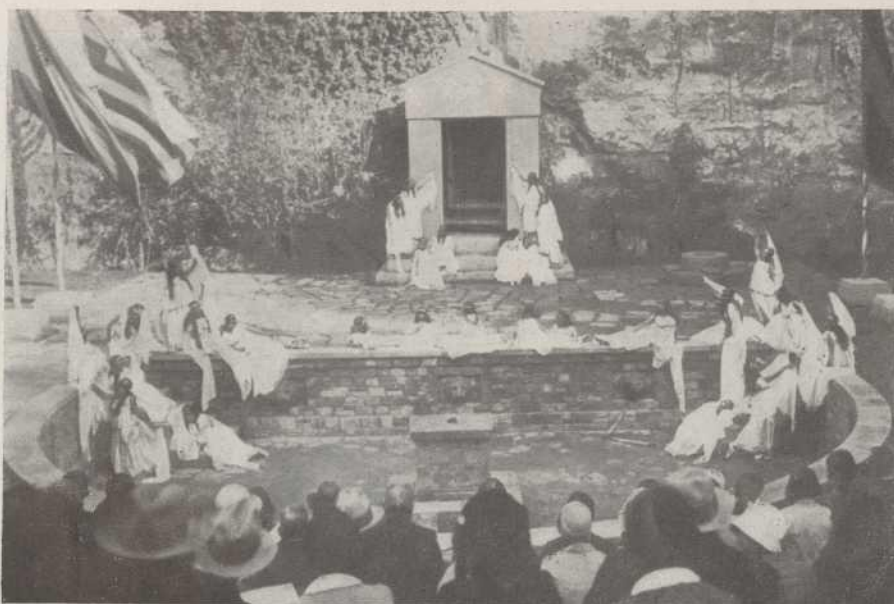
Fou enviat un cablegrama de salutació al president de la República Argentina signat per totes les entitats representades.

Un èxit i una sorpresa ha estat l'exposició, a la Sala Parés, de les obres del popular triunvirat artístic Russinyol, Cases i Clarassó.

Tots tres s'han renovat notablement, donant-nos plena manifestació de la vàlua de llur art tan preuat en totes èpoques.

Barcelona en pes ha desfilat per l'esmentada sala.

Amb aital motiu i amb el d'és-



Festa plàstica en el teatre grec amb motiu de la Setmana Alemanya



El partit Barcelona-Espanyol al Camp de Les Corts



Una de les notes més artístiques de l'Exposició Russinyol

ser honorat Santiago Russinyol amb una medalla d'or, li ha estat ofert un banquet al que han assistit distingides personalitats locals i estrangeres.

Russinyol ha envellit remarcablement en pocs anys, però artísticament tant ell com els seus companys s'han mostrat més joves que mai.

Això explica l'èxit de l'exposició.

Un altre banquet ha estat ofert per la intel·lectualitat catalana a Carles Grandó, notable poeta rossellonès que ha vingut a visitar-nos amb motiu de l'Exposició Internacional.

Veritable germanor regnà en tot l'à-

pat, imperant-hi la cordialitat més encoratjadora.

Hom no pot imaginar els moments de reconfortable alè espiritual que porten en sí aitals festes, on tot es alegría sana i ben intencionada.

El torneig a l'antiga usança fou un fracàs.

No artístic ni pecuniari — puix ingressaren els centenars de duros a cabassos i es varen complir tots els punts del programa, idèntic, sens manca de detalls, al torneig celebrat a la plaça del Born Vell de Barcelona l'any 1585 a presència del rei d'Espanya Felip II — sinó per manca de coneixements històrics d'un públic acostumat a espectacles força més emotius i per manca també de coneixements per part dels organitzadors del mitjà on devia desenrotllar-se la festa.

Tot espectacle històric està supeditat a una època, i en plé segle XX no pot celebrar-se un torneig amb cavallers contendents i aventurers que tenen por de caure de cavall, com tampoc pot aconseguir igual efecte una festa celebrada el segle XVI en un lloc reduït de no més cabuda de dues mil persones, que la reproduïda al Stadium de Montjuïc amb cabuda de setanta mil espectadors.

L'espectacle devia eixamplar-se a proporció de l'enorme terreny ocupat. Es a dir, que el que anys enrera resultava grandios per a un públic limitat, ara resulta esquifit per a un públic nombrós. Degut a això no va fer cap efecte ni la presentació dels cavallers, ni la brega, ni la folla, ni el *carrousel* final, ni sisquera les reines de la festa que, vistes des del fons del Stadium, semblaven en llur llotja senzilles formiguetes.

Punt per punt s'anà complint el programa similar al de l'any 1585 i punt per punt s'anà desil·lusionant el públic fins a fer una manifestació sorollosa de protesta general barrejada amb xiulets i agitant de mocadors que semblava que demanessin l'orella. De qui? No s'ha pogut esbrinar.

La festa no acabà amb veritable folia gràcies a ésser la tarda bastant freda, la qual cosa ajudà a apaivagar els ànims.

Si en lloc de cinquanta cavallers n'haguessin aparegut cinc cents a



A les escales de la Catedral: Propietaris per pocs quartos!



Triu i remaneu,
que la ramada
és grosa!...

L'hi sembla car?
Quan ne dóna,
senyora?

LES FIRES

(Fotografies inèdites de E. Badia,

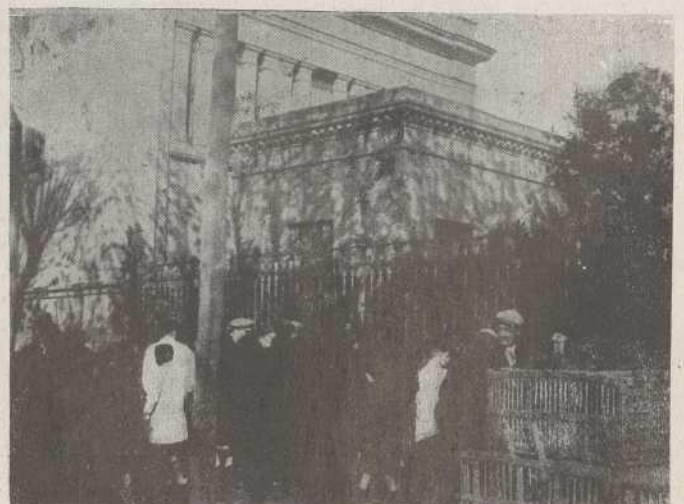
JA tenim un altre Nadal a sobre... valga'ns Déu i com passa el temps. Hom recorda, quan erem infants, el que costava de passar d'un any a l'altre: i en camvi ara ens els trobem a sobre, sense adornar-nos-en, com si fossin mesos. Això francament entristeix; aquesta precipitació en la velocitat del temps a mida que un hom es va fent vell, serà deguda sens dubte, a què, de criatura sempre s'espera quelcom que no acaba d'arribar mai, i aquesta esperança és el que fa semblar el temps més curt; ja ho diu la dita: **qui s'espera es desespera**. Allavors, sempre esperavem; que Nadal, que els Reis, que Carnestoltes, que Setmana Santa, que el mes de les flors, que la nit de Sant Joan, en fi en totes aquelles festes i festetes, en què la mainada d'allà es delectava, ja esperant llatinadures, ja regalets d'altra mena que hom rebia, ja per un altre cosa, que en l'esperit infantivol sempre predisposat a les alegries, eren el nostre joi; i he subrrallat la mainada d'allà, perquè aquí, la mainada no sé si espera res amb delit... Què és trist no tenir tradició.

* * *

I com esperavem el Nadal, aquest conjunt de festes que s'allarguen prop d'un mes, des de la Puríssima fins als Reis. — Mare, avui és la Puríssima, hi ha fira a la Plaça de Sant Jaume. — Ja ho sé, fill, ja ho sé, ens deia la mare, però no siguis massa exigent, perquè ara comencen les festes i si havèm d'anar a totes les fires, no tindriem prou diners per comprar el gall i els torrons. — Davant d'aquestes raons tant convincents, ca-



Reis, pastors i xais pel pessebre, a la Plaça del Rei...



Les regatones, ja ho saben: No hi ha com el Parc...



Una oca ufanosa es passeja per la Rambla de Catalunya



Les figures baratetes, són a la porta de Santa Llúcia.

DE NADAL

especials per a CATALONIA

llàvem i sols responiam, — està bé, — però a la fira de Santa Llúcia, sí, que hem d'anar-hi, perquè ja sap que per fer el Pessebre, no tinc prou suro pelegrí; i hem de comprar molsa, i recordi's que l'any passat, el nen petit, em va trencar moltes figuretes, i almenys n'hem de comprar algunes, fa? Recordi's que el Sant Josep, no té cap, que el bou del naixement es va fer bocins. — Bé, si ets bon minyó, ja ho demanarem a ton pare.

I quina frisança per arribar a Santa Llúcia, i quina bondat que fèiem aquells dies. A la fi arribava el 13, Santa Llúcia i la mare, pobra dona, es vestia i ens acompanyava a la fira... cap a la Plaça Nova, i carrers de Santa Llúcia i del Bisbe i entre mig d'aquella gentada i d'aquella aglomeració de tauletes, de dones i criatures, els nostres ulls s'embadalian.

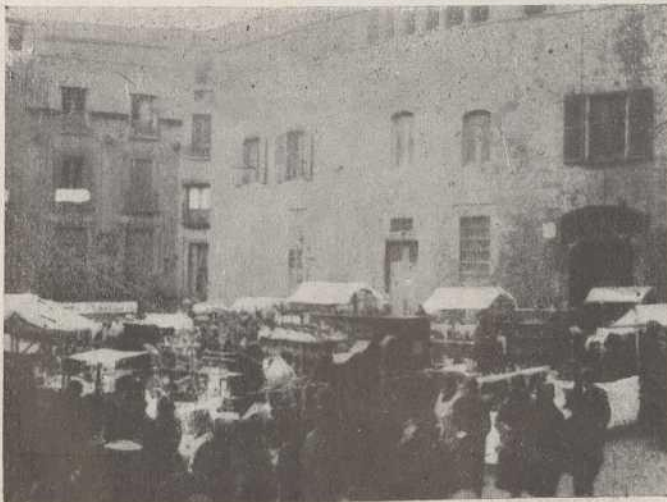
—Mare, miri, miri que és bonic aquest pagès que llaura, compri-me'l; i aquesta dona com fila, i quin goig que farà en el nostre pessebre... miri, miri quin naixement més bonic... — Però fill, tu ho voldries comprar tot; no veus que són massa fines aquestes figuretes? Espera't, primer donarem un parell de volts per la fira, i demanarem preus, i avui una cosa i demà una altra... perquè recorda't que són tres dies de fira. — Pobra mareta, quan hom ara la recorda, es dona compte dels equilibris que necessitava fer per acontentar la mainada, que mai ne té prou, i vetllar pels interessos de la casa, en els quals les criatures no pensen mai.

Tots tres dies anàvem a fira; quina alegria feia, veure

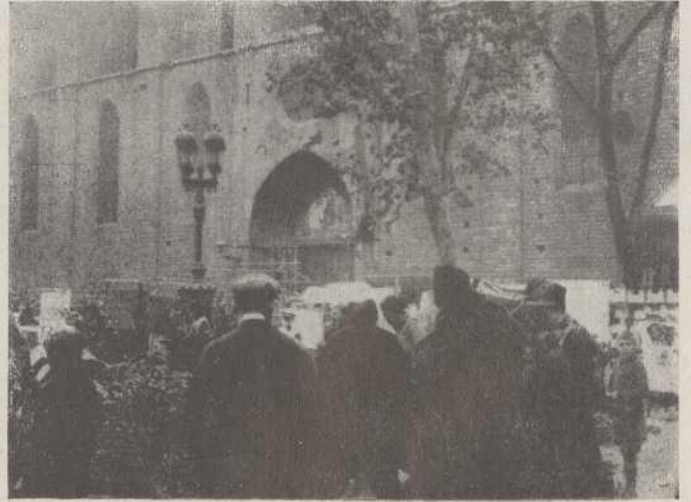
(Segueix a la pág. 37)



No s'hi pensi més! Que no ho trobarà més barat!



Les barraques de la fira sempre envaïdes de compradors



Si voleu molsa tendra, a la Plaça del Pi



El magnífic palau de la Química, un dels millors emplaçats en el recinte de l'Exposició.

DEL NOSTRE CORRESPONSAL A BARCELONA

RECORRENT L'EXPOSICIO

Quinta jornada

ENTREM al Palau de la Química, situat a la plaça del mateix nom.

Aquest edifici de gust francès, ocupa una superfície de 4.500 metres quadrats i és obra de l'arquitecte Anton Sardà.

El primer que veiem es un gran gerro de grans dimensions anunciador de la casa Doctor Andreu i Fills, productora de les tan conegudes pastilles per a la tos.

En passar al hall ens trobem amb la secció Espanyola, que ocupa també tota la banda dreta del palau, i que ens ofereix tota mena de productes químics: vernissos, tintes, cremes per a calçat, colors d'anilina, olis i sabons medicinals, productes farmacèutics, àcids bòric i tartàric, lleixiu, gomes, productes i subproductes derivats del quítrà, ceres i estearines, productes biològics, productes ceràmics, gelatines i aiguacuits, embenaments de totes menes, soses industrials, sals de plom, balances d'anàlisis, blau ultramarí, magnèsies i reconstituents.

Tot seguit ve la secció Suïssa, instal·lada al fons. Consta de pocs stands, trobant-s'hi productes farmacèutics i alimenticis, masses per a emmotllar models anatòmics, sabons i medicaments.

També es interessant la secció Francesa. S'hi troben mostres de teixits diversos estampats amb colors artificials, pells de daina i de cabra per a barrets, bosses i por-

tamonedes, pells varies per a calçat, pintures, especialitats farmacèutiques, vacunes, específics, sèrums contra malalties tropicals, primeres matèries per a fabricar perfums, papers pintats, de fumar i per a indústries gràfiques.

La secció Italiana exposa especialitats farmacèutiques també en gran quantitat, sèrums, vacunes, productes específics i terapèutics, productes sintètics, àcids, colors per a impremta, tònic i reconstituents, barres de fundició i plaques laminadores.

Ja hem arribat davant del Palau Nacional, l'obra magna de l'Exposició no solament pel seu valor arquitectònic sino també per la quantitat de tresors artístics que conté.

L'edifici pertany a l'estil Renaixement i és treball dels arquitectes Enric Catà i Pere Cerdoya; té una superfície de 31.000 metres quadrats, ocupa la part més alta dels terrenys de Montjuïc, i domina l'entrada al recinte, els palaus Reina Victòria i Alfons XIII, Projeccions, Metalurgia, Vestit, Comunicacions, la font màgica i les cascades que brollen de la plataforma on ell se dreça.

El Palau Nacional té un immens hall que condueix al saló de festes situat al fons amb una cabuda per 6.000 espectadors, on hi ha instal·lada l'orga més gran i de més nombre de registres que es coneix a la península pirenaica.

En baixar al soterrani de la part esque-

rra, arribarem a la secció de Prehistòria (èpoques paleolítica i neolítica i edats del bronze i del ferro, confonent-se aquesta amb la era històrica romana).

Hi ha maquetes de les caveres paleolítiques d'Altamira i Muriel, coves artificials de les illes Balears, dolmens catalans i mallorquins, i bon aplec d'armes, eines, joiells, ceràmica i pintures rupestres.

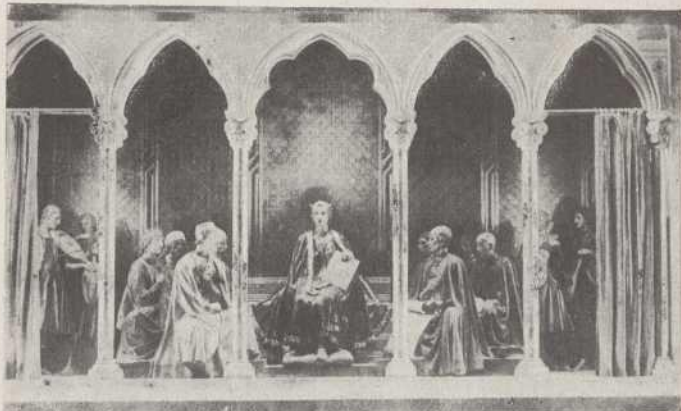
Força interessant és el diorama representant l'interior d'un temple ibèric.

El Palau Nacaniol, entre la seva planta baixa i el pis de dalt té quaranta set sales i vuit vestíbuls d'exposició, Començant per l'art ibèric i etrusc, passant per l'art grec i romà, i abraçant diverses èpoques, romànica, visigòtica, gòtica, aràbiga, renaixentista i barroca, s'arriba al segle XIX representat per valuoses pintures i objectes d'ús personal pertanyents a notables personalitats de l'història.

Farem un resum del que atresora el Palau:

Sala I. — Casulles, dalmàtiques, roquets, capes pluvials i draperies de faristol (segles XVII, XVIII i XIX). Quatre meitas de tapissos gòtics de Bruselles, pertanyents a la Catedral de Tarragona (segle XVI).

Sala II. — Lloses, urnes cineràries, armes, joiells, fíbules, ganxos, pesos, capitells, frisos, mosaics, llumeneres, ànfores, engüentaris, plats, relleus, maons, insígnies militars. escultures en bronze i marbre (èpo-



Diorama històric representant l'època d'Alfons X el Savi



Altre diorama reproduint l'inauguració del carril de Mataró

ques grega, pre-romana i romana).

El tan preat disc d'argent representant l'emperador Teodosi i els seus fills.

Sala III. — Diorama representant el rei visigot Recceswint a la consagració de l'església de Sant Joan dels Banys.

Sales IV i V. — Creu anomenada dels àngels revestida d'or i pedres precioses, la caixa de relíquies dita d'Anfós III, reproduccions de frisos i capitells i maquetes d'esglésies (arts visigot, gòtic i muzàrab).

Sala VI. — En aquesta sala hi ha el diorama que representa el poderós Aben-Ami Amir (conegut per Almanzor) davant de les muralles de Medinaceli la vigília de la seva mort (1002).

Sala VII. — Tapissos, còdexs, arquetes, creus, ares, joiells, pica baptismal, lletra d'arras del Cid, diplomes, calzes, *Poema del Mío Cid*, reproducció de capitells romànics i muzàrabs, crist de vori de gran valor arqueològic provinent del Museu de León, trossos de teles i frontals.

El diorama d'aquesta sala representa el Cid prenent comiat de sa muller Jimena i de ses filles en sortir cap l'exil (segle XI).

Sala X. — Dalmàtiques, casulles i capes (segles XVI, XVII i XVIII), cartes nobiliàries i genealògiques, llibres amb relligats de luxe (segles XVIII i XIX), medalles de papes i reis, monetaris grec, espanyol (diverses èpoques), còdexs, testaments de grans personatges, edicions prínceps d'obres d'Ausiàs March, Boscà i Garcilaso, privilegis i furs de viles i ciutats, lletres de monarques, plànols, memorials, segells de plom i de cera, i reproduccions a grandària natural del Pòrtic de la Glòria de Sant Jaume de Galícia i de Santa Maria de Sangüesa.

Sala XIII. — Pintures, caixetes, reixes, brasers, l'arca santa de les relíquies amb inscripcions llatines i èrabs pertanyent a la Catedral d'Oviedo, frontals, la mitra i bàcul de Sant Valeri, la cadira, el bàcul i la pinta de vori de Sant Ramon, la mitra de Sant Olaguer, trossos de teles del sepulcre de Sant Sever, calzes, patenes, missal de Sant Ruf, capitells romànics, pergamins, imatges tallades, el tapís de la Creació d'art romànic de la Catedral de Girona, arc i Bíblia de Sant Isidre, tapissos i reproduccions segles XI, XII i XIII).

Sala XIV. — En aquesta sala hi ha els diorames:

Bisbe instruint el pintor que decora l'altar de l'església romànica de St. Martí de Fonollar.

Jaume I el Conqueridor plorant davant dels cadàvers dels germans Montcada.

Sala XVI. — Tallers pintades i policromades, creus, frontals, caixa sepulcral de l'infant Anfós fill de Sanxo IV i reproduccions de dintells i columnes (segles XIII i XIV).

Aquesta sala conté



Un altre aspecte ben interessant del Palau Nacional

els diorames: Anfós X el Savi. La tenda de Pere el Cruel, que representa el rei interrogant els nobles presoners després de la batalla de Nàjera.

Sala XVII. — Rajoles, plats i escudelles valencianes, caixa de fustes precioses amb guarnicions de vori, dalmàtiques i casulles, el penó de Sant Jordi, incunables, maons pintats, trossos de teixits i catifes, llumeneres, coixins, capitells, bosses, cadires, armes, brasers, la caixa de Santa Eulària, portes i finestres, joiells, estreps, draperies i mobles (estils àrab, morisc i mudèjar. Segles XII al XVII).

Sala XIX. — Tapissos, retaules, arquetes, draperies, calzes, copons i imatges (segles XIV i XV).

Sala XX. — Dalmàtiques, capes pluvials,

casulles, imatges de sants i santes, caires de relíquies, creus, atxeres, retaules, pintures i tapissos (segles XVI i XV).

Sala XXI. — Treballs d'orfebria, reliquiàries, creus, bàculs, còdexs, arca de plata de les relíquies de la parroquia de Banyoles, mobles, canelobres, reliquiari de la Santa Espina de la Catedral de Barcelona, enceners, faristolis, retaules, imatges de talla, catifes i tapissos, privilegis i sentències, les cadenes de Las Navas de Tolosa i reproduccions (segles XIV, XV i XVI).

Sala XXII. — Seguidament de l'anterior. En aquesta sala hi ha el diorama que representa l'entrada del rei Anfós el Magnànim a Nàpols.

Sala XXIII. — Teles de Joan de Juanes, Greco i Llanos, talles de Joan de Juni i Pere Berrugete, retaules, calzes, poltrones, creus, relleus, crucifixs, caixes de relíquies, guants pontificals, medallons, privilegis, cartes i breus de reis i papes, el testament d'Isabel la Catòlica, el cèlebre llibre de comtes del Gran Capità, incunables, trossos de predel·les, joiells (segles XV, XVI i XVII).

El diorama d'aquesta sala representa els Reis Catòlics a Barcelona rebent a Cristòfol Colom en tornar de descobrir les Amèriques.

Sala XXIV. — Dalmàtiques, casulles, capes pluvials, llibres de cor, pintures, relleus, la predel·la del seminari de Lleida, tapissos de la conquesta de Tunis, mobles i armes (segles XV i XVI).

Passem de la planta baixa al pis de dalt pujant pels ascensors o bé per l'ampla escala que condueix al monumental vestibul, al fons del qual es troba el saló del tron on donen audiència els reis.

Fiquemnos a la Sala XXIV. Hi veurem més capes pluvials, casulles, dalmàtiques, guarniments de cavall, pistolerers (segles XVI al XIX).

Privilegis, ordres, cèdules reials, testimonis, donacions, vendes, escriptures de compra, testaments i documentació de totes èpoques.

El més interessant d'aquesta sala és el quartet destinat a Museu Mossèn Jaume Verdagué, on com a valuoses relíquies s'exposen els mobles, objectes d'escriptori, retrats, llibres i la teula, un estola i soliden del nostre gran poeta místic.

Sales XXVII i XXVIII. — Tot el que té relació amb l'orde del Toisó d'Or des de l'època de l'emperador Maximilià, en la qual fou fundada, fins als nostres dies.

Abans d'entrar a la sala XXVII trobem el diorama que representa a Fra Lluís de León en la seva cel·la de La Flecha.

En sortir de la sala XXVIII trobem el diorama representant Carles V en el monestir de Yuste.

Sala XXIX. — Dal-



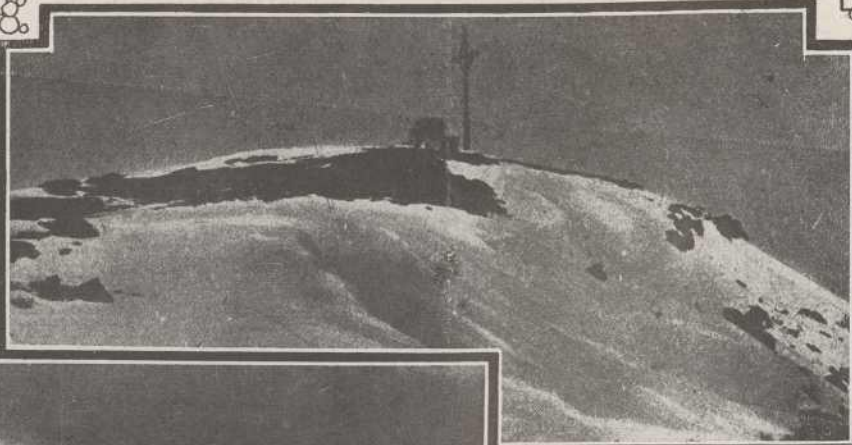
Fantàstica visió que ofereix des del Palau Nacional, l'avinguda principal del Certamen.

(Segueix a la pàg. 33)

MONTSENY

EL Montseny, és la muntanya essencialment catalana, en ella i els seus voltants es descapdellaren passatges de trascendència de la nostra història; la seva sobrietat i aspreza contrasta amb el seu bucoisme i esponjositat a trossos; les seves colors d'ametista, que reflecteixen en les aigües blavoses dels salts de Gualba i Gorg Negre, queden tapades a l'hivern, per mantell de neu puríssima que tot ho cobreix; tot, menys la creu de Matagalls que com símbol gegantí de la raça, resta perennal redreçant la seva esbelta figura per damunt de tamborinades i tempestes de neu.

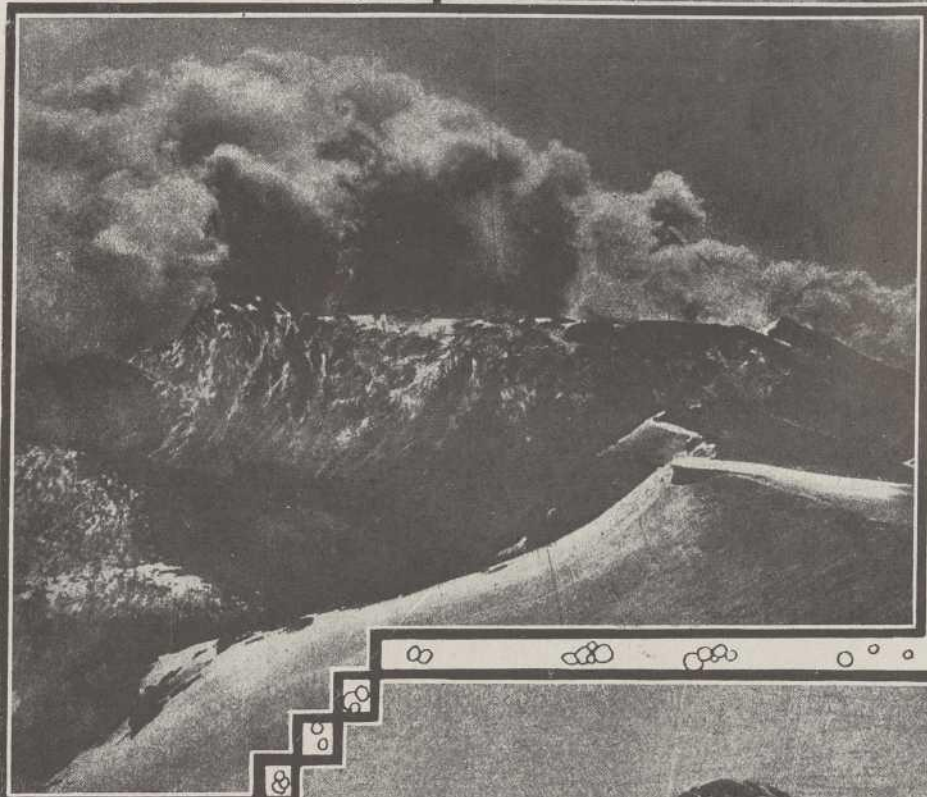
Oh muntanya superba del Montseny, quins records ens portes! clotades ombrívols de



La Creu de Matagalls

Gualba, Viladrau, Arbúcies... encantades de flors. Poblet del Montseny, amb les teves casetes que semben de pessebre. Vall serena de Santa Fe, amb la teva ermita plena de gentilesa al redós dels alzinars. Sant Marçal, casi perdut entre les immenses cingleres de les Agudes... Cada recó, cada carenada i cada bosquet, té un esguard que arriba amb records fins al fons del nostre cor d'aixiliat! I aquelles fontetes d'aigua gebrada arran de camí, que ens donaven delit per arribar-hi assegats en les nostres caminades...

Montseny, subim muntanya! records de joventut, has amarat diades plenes de rialles i bellesa, nit de luna, els raigs de la qual s'esmunyien entre les fulles dels alzinars argentats i encenien les m. s i m. s irisacions cristallines del seu rocam, palau de fades...!



El Montseny des de Matagalls

San Marçal i les Agudes



LLIBRES, LLIBRES, LLIBRES !

MALA ANOMENADA

EN Joan Estelrich ha reportat a les pàgines de *La Veu de Catalunya* bona part de l'article on vaig glossar les paraules d'En Cambó al CENTRE CATALÀ, en recomanació fervorosa del llibre pairal. L'enfeinat director de la F. B. M. comenta lapidàriament l'escassa curiositat espiritual, sobretot l'enervada bibliofília dels catalans d'Amèrica. "Hi ha — diu — una constatació dolorosa a fer. I és: que els catalans d'Amèrica són els qui ofereixen al nostre llibre un menor contingent de lectors".

Personalment no se m'ocorre insinuar cap atenuació ni disculpa a la constatació lamentable de la deixadesa catalana pertocant a la nostra bibliografia. Allà on he pogut, aprofitant la més mínima oportunitat, he retret la despreocupació col·lectiva per la lectura, a l'extrem que repetides vegades, ací i a Montevideo, he organitzat reunions d'amics del llibre, per tal de irradiar dins la nostra col·lectivitat distreta l'amor a les lletres pairals. Potser hagi tornat l'hora de insistir sobre una vella i constant convicció.

Tampoc no vull recollir queixes particulars, adduïdes, tot just coneguda l'investigació, per un excés de esperit corporatiu que enardeix els més sensibles, els quals són precisament els qui estan al marge de l'acusació. Asserenats, no triguen gaire a reconèixer la veritat que imposa l'estadística. El constatació no fa càrrecs a ningú; s'ha limitat a consignar objectivament un fet, i dubtablement dolorós. L'instintiva reacció d'uns quants denuncia la molèstia del record ingrát i declara la predisposició de col·laborar en qualsevol esforç per a modificar l'inèrcia de la majoria vers una actitud patriòtica.

No fa molt de temps, per xò, que la advertència no hauria vinguda tan enraonadament. Ara mateix, dins una amical i pública conversa, els nostres escriptors han retret l'època — que els més joves han pogut conèixer — de la penúria llibretera, perquè no es publicaven obres catalanes, si se n'escriu, ni les editades eren llegides. Fos pel que fos, la nostra gent, anys enera, mostrava poca afició al llibre català. Amb fonament els d'ací podien contestar qualsevol indicació estimuladora dels d'allà, que el millor mot radica en l'exemple. No hi havia cap motiu perquè haguessin de reaccionar primer els allunyats del caliu patri.

Emperò avui, la realitat és tota una altra. El caliu s'ha tornat, a la pàtria, foguera. Siguin les causes que es vulguin Catalunya s'ha redreçat i ha començat a complir un deure sagrat de cultura, els efectes del qual ajuden a fomentar els seus ideals de poble conscient i responsable i justificar la seva ambició de fer rodona amb les altres nacionalitats ibèriques i àdhuc, continuant l'estrebada, amb les del món avançat. Els autors treballen amb encerts innegables; els editors enfervoritzen llur missió; la premsa i la crítica aporten una propa-

ganda eficaç; el públic s'hi ha llançat reclosament.

Els catalans d'Amèrica, només com un consol d'altres informacions angunioses, s'han assabentat, amb patriòtica alegria, de la revulguda bibliogràfica i de l'entusiasme efectiu dels lectors. Molts cops han trobat, en les insospitades notícies del nou període prometedor, raonaments per a demostrar capacitat i energies de personalitat pròpia. La contemplació ha estat vehement i coratjosa en benefici de conviccions personals i de la dialèctica proselitista.

De totes maneres podem convenir que la nostra col·lectivitat voluntàriament exilada, no ha passat d'un acte de simple aprovació. Fora de la lectura intensificada dels antics aficionats i d'uns quants conquerits pels més fervorosos, el nombre dels llegidors no ha augmentat, sobretot ni en proporció a l'augment de la gent que a Catalunya som-nien fantàsticament amb els diners dels compatriotes transatlàntics.

No defenso la desamor i, qualque vegada, el desarrelament interí, de molts, moltíssims. Pensen que ara per ara és una altra la feira que els ha portat a Amèrica, sense adonar-se, els desinvolts, que la pàtria no pot viure ara dels aporaments futurs, que Deu sap si arribaran. Hem de fer avinent, però, als mases apremiants de casa, que no deuen esperar proporcionalitat numèrica. No és possible la paritat. Ací — i arreu d'Amèrica — el conjunt català és homogeni, desfavorable als ocis espirituals, principalment del llibre: homes de treball, de negocis, de fortes preocupacions de realitats urgents, emposos sempre per una tornada obsessionadament desitjada. Entre nosaltres hi manquen tres o quatre elements de primordialitat dins el públic llegidor: la dona, l'estudiant, l'intel·lectual o de professió dita liberal, i fins aquelles persones que reposen al recer de la tasca acumulada. De manera, doncs, que, pensant-hi bé, cal ésser menys exigents amb la nostra gent estesa per les terres americanes.

Del que calculen allà, a la deixadesa d'ací, hi ha, tanmateix, un bon marge favorable al llibre i a les obres d'alta cultura. Fóra ridícul escarrassar-se a disculpar excessivament el bon nombre de catalans que no llegeixen mai, ni literatura, ni ciències, ni història, ni novel·les, ni viatges, ni poesia, ni narracions còmiques, res; ni diaris, ni revistes. Apartem, si voleu, els quotidians per vàries raons purament utilitàries; el patriotisme, però, obliga a tenir-ne un, el

de la ideologia preferida. Més, resulta inexcusable la subscripció a qualque revista o il·lustració de les moltes i variades que es publiquen a Catalunya. Des de les serioses, literàries, científiques, polítiques, econòmiques i religioses, fins a les de pur entreteniment, artístiques, satíriques, descriptives, socials, de bon veure, etc., no hi ha gust, afició, temperament, ideari, curiositat o especialització que no puguin elegir la revista que més els acomodi. Figureu-vos la gent nostra d'Amèrica que, sense cap mena de sacrifici pecuniari, podria fomentar la pròpia cultura, distreure les hores mortes i, al ensem, contribuir a la vida i millora de tan excel·lents publicacions.

Ara mateix una informació sumament interessant fa meditar sobre la desvinculació del català d'Amèrica amb empreses de la terra, enlairades per esperits de europeisme egregi. En dono una síntesi més erdavant. Es tracta de la Fundació Bernat Metge. Per condicions especials és única al món. Dones bé, causa realment tristesca que no arribin a cirquant els catalans del dos continents americans, subscrits a la admirable Col·lecció dels Clàssics, traduïts a la nostra llengua. A l'Argentina hi ha més de doscents compatriotes rics que bé podrien adherir-s'hi amb quatre quartos, per patriotisme, per luxe, per amor propi, encara que destinessin la formidable obra a qualque institució argentina del poble o ciutat que els ha ajudat a pastar llur respectable fortuna. L'honor i la alegria de pertànyer a tan envejable selecció!

Diguem-ho tot. Potser la culpa no és tota del nostre públic. Fóra modestia bajana per part meua, rebaixar la tasca propagadora que durant anys vine realitzant. És possible, però, que hi manqui per a la seva eficàcia un element pràctic. No ho vull negar. Una vegada més, doncs, serà qüestió de pensar en la manera de donar mitjans fàcils als ben disposats a complir un deure de cultura i patriotisme. Es hora que la col·lectivitat catalana de l'Argentina, evidentment regagada, prengui el lloc que li assenyalen el seu nombre i les seves possibilitats. Veurem de facilitar-li aquesta obligació, tan plaenta.

J. TORRENDELL.

LA F. B. M.

Ha passat per Barcelona l'il·lustre professor francès M. Paul Mazon, un dels fundadors de l'Associació Guillaume Budé. Acompanyat pel jove escriptor Eduard Nicol, digué a davant de la Font Màgica:

—Havia estat a l'Exposició de nit; vaig poder veure, des de Miramar, una admirable perspectiva de la ciutat. Però aquests jocs d'aigua que fan tan bonic, ja eren tancats.

El notable cronista li explica aleshores que l'autor és un enginyer jove, català, qui es diu Boïgues.

—Afortunat el poble que sap aprofitar els seus joves talents — respon M. Mazon. — Vosaltres



Sever aspecte de la biblioteca del Centre Català de Buenos Aires, sortosament avui proveïda de les obres cabdals de la cultura catalana i de totes les novetats editorials de la nostra terra.

sou un d'aquests pobles. Val a dir que els vostres joves treballen. L'Estelrich n'és un exemple característic. A més, és un home que hi veu clar i precís. Per altra banda, ha tingut el talent de saber-se envoltar de gent de mèrit, d'una valor segura. Veieu — segueix dient — un nucli així, com el que representa la Fundació Bernat Metge, tan ben cohesionat, és difícil de trobar a França. A casa nostra, l'ordre de les coses porta els homes de lletres i de ciència a fer una vida més individualista. Per això l'Associació Guillaume Budé equival a una victòria en aquest sentit.

Durant la conversa, M. Mazon detalla la vida de la G. B.

—Aconseguida — digué entre altres coses — la col·laboració dels que podríem dir-ne creadors, calia obtenir la dels consumidors, la del gros públic. Aquest va correspondre degudament des del principi; ara no hem de fer més que, de tant en tant, avivar una mica l'entusiasme inicial. Vosaltres, però, amb la vostra Fundació Bernat Metge esteu en una posició superior a la nostra, en aquest sentit. Compteu amb una massa de lectors constants: els subscriptors. També la vostra situació és envejable en un altre sentit. Nosaltres comptem, és cert, amb la protecció oficial, amb la qual hem obtingut, de vegades, facilitats valuoses. Tots els presidents i els ministres d'Instrucció s'han ocupat i han mirat amb simpatia la nostra empresa. Però aquesta protecció no s'ha traduït mai — perquè no ha pogut ésser, és clar — en un ajut econòmic. Vosaltres, en canvi, us estalvieu els mals de cap que això comporta, gràcies a l'intelligent mecenatge del senyor Cambó. I quant a la mancança de la protecció oficial, us és compensada amb una major independència i llibertat d'acció. Creieu-me — acaba dient — de vegades, en afers culturals, és millor no dependre massa de l'Estat.

Després de l'excursió, M. Mazon fou conduït pel seu acompanyant a l'Hostal del Sol, del Poble Espanyol, on feren un dinar íntim, que la Fundació ofería al seu hoste il·lustre. Tot esperant els companys, M. Paul Mazon afegí uns mots sobre alguns d'ells. Parlà, per exemple, de Nicòlau d'Olwer, un dels revisors de la Fundació, i del seu prestigi a l'estranger. Parlà de Carles Ribà, al qual també coneix de temps, i del qual admira també la riquesa de personalitat. Parlà també d'altres col·laboradors joves de la Fundació.

Confesseu que tot això un hom ho llegeix



En J. Vallès i Pujals

amb vertadera fruïció. Catalunya va endavant irremissiblement.

HOSTES VINGUEREN...

El conegut autor de l'Elogi de Catalunya ha conjuminat un altre llibre de marcadíssim interès. Els hostes que vingueren, retrats ara per En Vallès i Pujals, són els reis castellans pujats al tron de Catalunya des de 1412 per l'impopular compromís de Casp.

La bella narració històrica és un notable compendi de incompletes o monogràfiques obres que parlen d'aquell període de la ciutadania catalana. Queda reduïda a la dramàtica situació inclosa per la mort de Martí l'Humà i el regnat de Ferran d'Antequera, apareixent-hi les figures nobilíssimes del Comte d'Urgell, covardament assassinat, i de Joan, Fivaller, l'autèntic representant del poble.

Lectura entretinguda com la d'una ro-

vella, alligadora com la dels fets reals, vet-aquí un llibre notable i únic que fa possible el ple coneixement d'una part de l'història catalana, escampada en les planes d'una pila d'obres, innaccessibles a la majoria del públic profà.

El treball d'En Vallès i Pujals serà ben rebut dels qui vulguin aconseguir una informació ràpida i completa d'aquella època veritablement tràgica, i omplir-se el cor de sentiments pregonament patriòtics.

Hostes vingueren... constitueix una altra encertada de l'autor de l'Elogi de Catalunya, escriptor que respon bé a les necessitats educatives del nostre poble.

LA VIDA DE LES ABELLES

No cal remarcar la importància i la bel·litud literària de l'obra del famós escriptor Maurici Maeterlinck. La vida de les abelles es un llibre de llarga i triomfal biografia per tots els idiomes sobirans d'Europa. Per gaudir tan bell i alligador panorama el lector català, menys instruit, havia de sotmetre's a la versió castellana. Ja no cal. La notabilíssima obra de l'autor belga acaba d'ésser anostrada. Cecili Gasòliba n'ha fet una traducció reeixida, amb trossos que ostenten la vibració originària i la analogia d'un lèxic nombrós i força adequat.

J. T.

Havem rebut de l'intelligent artista i professor de dibuix En Pere Roca i Marsal, un dels més valuosos elements artístics catalans que s'han radicats a l'Argentina, un elegant fascicle titulat "Anteo": apunts d'història de l'art, que vé a ésser un resum de les principals èpoques de l'art universal, molt apropiat per a la vulgarització de les qüestions artístiques i per l'ensenyament escolar.

Agraim al senyor Roca i Marsal la seva gentil ofrena.

També agraim l'ofrena del llibre Orientacions d'excursionisme que, des de Barcelona, ens trameta el seu autor senyor F. Pujol i Algeró. Es un cant a l'esport més santíssim i més espiritual de tots, fet per un enamorat fins l'apassionament de l'excursionisme. Un resum, que es llegeix amb delit, de bells motius i útils suggestions per a empènyer, petits i grans, a tastar les dolçors i emocions de les grans caminades.

ELOGI DEL PA DE CASA

Salve, pa casolà! Pa de treball i de fadiga; pastat amb engúines de tot l'any per a ésser l'hòstia de la comunió de tots els dies: en la comunió dels pobres...

Ets bru perquè has nascut al raig del sol; ets ferm perquè ets l'esforç del cap de casa; saborós i sà perquè t'ha pastat la mare.

Senzill, com el pagès, fill de la terra; ingenu, com la germana fadrina; rústic i franc, com la sinceritat!

Símbol de la família! Poema del treball!

Duus l'esperança del llaurador, corbat sobre la rella, desfiorant l'entranya de la terra; el gest ample i creador del sembrador; la inquietud de la collita incerta; l'alegria del segar i el batre; soroll del molí; tendresa de la pastadora; calor del forn... I en posar-te sobre la taula es fa a l'entorn un silenci religiós; l'avi t'enceta amb solemnitat de ríte; la mare resa una oració a flor de llavi, i els ulls del pare brollen el goig del deure acomplert.

Oh, l'optimisme reconfortant de la pane-

ra plena! Tot resplandeix en la casa; el pa tou reflecteix en els rostres una suavitat de molla; hom sent el goig de viure i de treballar sense inquietud, i els altres que viures augmenten llur importància... Després, poc a poc, el pa s'endureix i els dies també. Hom sent la preocupació de la propera pasterada, i hom es consola filosòficament, santament, amb una reflexió sençada.

—El pa dur és millor... Omple més!
I se'n menja menys...

Pa casolà! Cos de Crist!

En el sopar de Bethània, Jesucrist, tot repartint el pa als seus deixebles, els digué:

—Prenéu, mengéu; això es el mes eos.

Malaurat el que no coneix el gust del pa! Del pa sol, sense companatge!... Malaurat el deixeble que no hagués conegut al pare!

I la paraula bíblica està en el gest del pare en llescar un pa ros y daurat de molla bruna i ullosa. Es que reparteix a trossos

el seu cos, diluït en suor sobre la terra fecunda.

Pa casolà! Menja dilecta i sibarítica!

Gust de pa! Gust de pa menjat amb gana... Sabor exquisida que sols poden captar els paladars elegits, verges de les complicacions de la química culinària, purificats i desbastats pel dejuni...

Si Brillat-Savarin hagués conegut el plaer de seure a la vora d'un marge o a l'ombra de un pí, de posar la mà al sarró i de trobar-hi un mos de l'últim pa de la panera, altre seria la Psicologia del gust. Potser no fóra tan aristocràtica, però és segur que seria més actual i humana.

Últim pa de la panera, dur, sec i corretjós...

Deu nos en do!

L'indústria ha volgut profanar la santedat del pa casolà i l'ha convertit en el pa integral, fent-ne un article de luxe. Es ven amb recepta i se'n fa sandwiches.

Es una heretgia més del modernisme; el pa casolà no més pot ésser el de casa d'u...

Lluís CASTELLÓ.

LES ENTITATS CATALANES DE SUDAMERICA

CENTRE CATALA DE BUENOS AIRES

QUADRO ESCENIC

El dissabte 23 de novembre, al vespre, el quadro escènic del CENTRE va oferir una funció extraordinària d'innegable vàlua artística, en representar per primera vegada a l'estatge social l'aplaudida producció de J. Millàs Raurell "La llotja", obra en tres actes que va ésser molt discutida arran de la seva estrena, fa prop de dos anys, al Novetats de Barcelona, i que va revelar el seu jove autor com un dels més innovadors dramaturgs de la nostra Renaixença.

La representació de "La llotja" en el CENTRE CATALÀ va assolir un èxit molt remarcable, puix a les valors teatrals i humanes de l'obra, que són ben legítimes — encara que algunes escenes palesin una mica la poca experiència de l'autor — va adreçar-se una interpretació excel·lent des de tots els aspectes, mèrit més digne d'elogi en aquest cas, perquè les dificultats que ofereix l'obra són molt grans. En realitat, tota la força dramàtica de la mateixa recau en el paper del protagonista (*Arnau Closas*) a l'entorn del qual es mouen els altres personatges amb molta menys eficiència artística. Aquell paper principalíssim fou encarnat amb consciència de la responsabilitat pel senyor Gregori J. Silvestre, qui va saber mantenir-lo en una graduació ascendent d'intensitat escènica a través dels tres actes, la qual cosa ja és per ella sola la creditora dels aplaudiments que va endregar-li la nombrosa concurrència. Ni un sol moment va decaure aquella vibrant excitació atmosfèrica que s'empara del personatge des de les primeres escenes i el turment moral que acaba per capgirar-li el cervell va ésser palesat amb tràgica embranzida pel senyor Silvestre. Foren ben guanyades, doncs, les felicitacions que aquest rebé de bon nombre de concurrents al teatre al finir la representació.

El conjunt dels altres artistes va restar del tot arrodonit, donant cadascú una bella impressió del respectiu paper. Foren aquells la senyora Soler, la senyoreta Blanca Masana (qui a darrera hora va tenir que fer-se

càrrec del paper per indisposició de la senyora Santolària), i els senyors Cunillé, Grajales, Massana, Planas, Carulla, Mulet, Huguet i Alonso.

La direcció escènica molt ben portada, sota la direcció del senyor Silvestre, i la presentació feta amb cura pel maquinista senyor Vall.

VETLLADES INTIMES

La XI audició de les Vetllades Intimes del CENTRE CATALÀ, i última de l'any actual, va anar a càrrec del Trio Catalònia de la nostra entitat, l'actuació del qual ja ha estat lloada, en altres avinenteses, en les planes de la Revista.

El programa de dita vetllada — que es veié molt concorreguda — era molt interessant, puix ocupava la primera part una obra tan xamosa de la literatura del "trio" com l'anomenat "Trio N.º 8, en re menor", de Mozart, que va ésser tocat amb la gràciosa finor i subtileza que brollen espontàniament de les seves pàgines. La part segona comprenia unes quantes obres clàssiques i modernes, d'alta vàlua musical totes elles, com eren "Serenata", d'Arensky;

repartiment de classificacions i un concert a càrrec dels alumnes de l'esmentada Escola. En parlarem extensament en el proper número.

—El nostre bon amic Francesc Granollers, director de l'Esbart Dançaire del CENTRE, passa per la malestruga d'haver perdut al seu primer filllet recent nat.

Tant al senyor Granollers com a la seva esposa els acompanyem en el seu condol.

—Han tornat a Buenos Aires, després dels seus llargs viatges a Europa, els nostres consocios senyors Joan Santmartí, Ferran Fontana, Josep M.º Pitchot, Trinitat Cabiré i Melitó Aranda.

Rebin la nostra afectuosa benvinguda.

BANQUET DE COMIAT AL DOCTOR RAFAEL VALLS

Va assolir un gran lluïment el banquet de comiat al president del CENTRE CATALÀ, doctor Rafael Valls, amb motiu del seu viatge a la nostra terra i altres contrades d'Europa. L'àpat, que va realitzar-se a l'estatge social la vetlla del dissabte 14 del corrent, havia estat organitzat per gran nombre de socis del CENTRE i un conjunt d'amics personals del doctor Valls, cosa que va fer que hi concorreguessin no solament molts elements de la col·lectivitat catalana sino també un nucli nombros d'argentins, la majoria dels quals tenen gran relleu en les activitats professionals del Dret i de la carrera jurídica.

Les taules del banquet s'havien disposat en el saló d'audicions íntimes, i entorn hi prengueren seient més d'un centenar de comensals. Va ocupar el lloc d'honor el Dr. Valls, qui tenia a la dreta l'arquitecte Sr. Eugeni Campllonch i el senyor Antoni Guilà, ambdós de la Comissió Directiva, el notari senyor Alfons Romanelli, el diputat nacional doctor Juan L. Ferrarótti, etc., i a l'esquerra, el doctor Ramon Martí, vicepresident del CENTRE, el senyor Teodor Banús Grau, de la Comissió Directiva, els senyors Manuel Escasany, Rafael Vehils, doctor Carles Malagarriga, etc.

El menú fou ben servit. Durant l'àpat, missió Directiva, el notari senyor Alfons Romanelli, el diputat nacional doctor Juan L. Ferrarótti, etc., i a l'esquerra, el doctor Ramon Martí, vicepresident del CENTRE, el senyor Teodor Banús Grau, de la Comissió Directiva, els senyors Manuel Escasany, Rafael Vehils, doctor Carles Malagarriga, etc.



Capçalera del banquet de comiat al President del Centre, Dr. Rafael Valls

"Minuet", de Beethoven; "Bourrée", de J. S. Bach; "Dues danses noruegues" (números 1 i 3), de Grieg; "Sincopation", de Kreisler, i "L'Euterperse", de Clavé, arreglada per Manén.

Cadascuna d'aquestes peces van ésser interpretades amb l'estil que els pertoca i amb afeccionada ponderació de sons entre els tres instruments, el que motivà que després de cada execució el públic demostrés amb nombrosos aplaudiments, la fruïció estètica que havia gaudit.

Amb l'esmentada audició, doncs, els elements del Trio Catalònia, senyors Antoni Margalet (violí), Josep Castellví (violoncel) i Pere Bosc (piano), assoliren un nou i ben merescut triomf artístic.

NOTES

El diumenge 15 de desembre va realitzar-se en el CENTRE una *matinée* de cinema durant la qual va projectar-se, entre altres, la formosa pel·lícula "Els cosacs".

—Els dies 20 i 21 del corrent van tenir lloc els examens de fi de curs de l'Escola de Música del CENTRE, i el 21 a la nit el

CASA FITO

Lima 629

U. T. 38, Mayo 4553

CORSES — FAJAS — CORPISOS

ARTICULOS DE CALIDAD

PRECIOS MODICOS

Dr. José Alberto Sená

OCULISTA

Enfermeades de los ojos. Operaciones.
Anteojos

TUCUMAN 1661

U. T. 37 Rivadavia 6894

DE 15 A 17 HORAS

un trio dirigit pel mestre Bosc va interpretar diferents composicions d'autors catalans, entre elles algunes sardanes.

A l'hora del xampany, el vicepresident del CENTRE, doctor Ramon Martí, va endreçar un parlament al doctor Valls, fent ressaltar la tasca meritíssima, constant, lluitadora, que aquest ha desplegat a benefici de la institució que presideix, i va fer-ne una semblança psíquica plena d'elogis envers les seves nobles qualitats. Després, tot expresant-se en català, va oferir-li amb paraules cordials aquella demostració, i va desitjar-li un bon viatge i una no menys feliç tornada.

El doctor Valls va agrair, commogut, la presència de tantes persones que en aquells moments li retien testimoniatge de llurs sentiments, i va dir que aquesta manifestació d'afecte restaria per sempre gravada a la seva ànima. Va fer constar que l'únic que ha mogut les seves activitats dintre del CENTRE ha estat l'amor per LA CASA DELS CATALANS i la frisança del seu engrandiment i del seu enlairaement cultural, i que en aquest sentit es troba disposat a treballar sempre.

Seguidament va parlar en català per a dir que portarà a la nostra terra, i fins als cims enlairats on es venera la "Moreneta" de Montserrat, els cors de tots els catalans del CENTRE i que allà demanarà per la felicitat de Catalunya i de la col·lectivitat catalana de Buenos Aires.

Enmudits els aplaudiments amb que foren rebuts els discursos del doctors Martí i Valls, molts dels concurrents van demanar que parlés el doctor Joan-L. Ferrarotti, cosa que aquest es veié obligat de fer. En paràgrafs plens d'expressió i de xarrosos vehemència, va parlar de la forta amistat que, des de fa molts anys, el lliga al doctor Valls, i va ponderar, sobretot, la gran obra d'aproximació que aquest ha assolit, mercès al seu tracte i la seva simpatia comunicativa, entre els argentins i els

catalans residents en aquest país. Va exterioritzar els seus anhels que el doctor Valls trobi a la nostra terra els mitjans més legítims per a augmentar encara son entusiasme patriòtic, i va demanar-li que, en tornar, donés una conferència sobre les seves impressions de Catalunya, de Barcelona i de l'Exposició. Una ovació va esclatar després del discurs del doctor Ferrarotti, i llavors va parlar, a prec de molts comensals, el doctor Carles Malagarriga.

El doctor Malagarriga va fer, en català, un discurs com els que ell acostuma de fer: un discurs ple de subtils i d'intenció, on abundaven les notes iròniques, portades en certs moments a un to d'humorisme pujat que feia escampar fortes riallades per tota la sala. Va definir el *seny* català; va fer veure que aquesta qualitat racial que els catalans saben usar-la abundantment en la vida individual, en el si de la família i en la marxa dels negocis, es troba sovint absent de la vida col·lectiva catalana; per a demostrar-ho feu una breu i humorística excursió per la història de Catalunya. Va acabar dient que notava certs símptomes que palesen que Catalunya es comportaria molt probablement, d'ací endavant, amb major *seny* i seria un dels factors més decisius a l'esdevenir polític, social i econòmic de les terres ibèriques. Fou aplaudit amb entusiasme.

Amb unes quantes paraules més del doctor Valls agraint les que li havien dedicat els doctors Ferrarotti i Malagarriga, i anunciant que a la seva tornada pensava donar una conferència amb projeccions sobre tot allò que més impressió li hagués causat durant el viatge per la nostra terra, es va donar l'acte per terminat.

El doctor Valls, acompanyat de la seva distingida esposa va embarcar en el transatlàntic "Florida", directament vers Barcelona, el dilluns dia 16 del corrent, al matí. Li desitgem un viatge ple de bonaüra i una felicíssima estada a la nostra terra.

Centre Català de Cultura de La Plata

Dues festes que congregaren nombrosa concurrència es celebraren durant el mes de novembre en els salons d'aquesta entitat.

El dia 10, el quadro escènic representà la comèdia dramàtica de M. Giol "La Santa", amb molta propietat, essent objecte tots els seus intèrprets de sinceres felicitacions per l'encert amb què varen desempenyar els seus respectius papers.

El dia 24 fou celebrada, com cada any, la simpàtica festa anomenada "d'Infants i Flors". La sala on foren exhibides les plantes semblava talment un jardí, essent mereixedores de premis la gran majoria d'elles, havent-se otorgat bonics obsequis a les millors a indicació d'un jurat designat a l'efecte.

Abans de la cerimònia tingué lloc un acte de concert i recitació de poesies, distingint-se la senyoreta Lola Ferrando, el senyor Nicolau Florentino, el nen Hércuels Agostini i el compositor Alexandre Gavallini.

—Per al mes de desembre s'està preparant una festa infantil en la qual pendran part els nens i nenes dels socis amb una representació teatral, a objecte de la qual cosa s'han confeccionat unes boniques decoracions degudes al pinzell del distingit pintor i soci d'aquesta entitat En Vieens Zelalia.

La festa de Nadal en preparació promet assolir un sorollós èxit.

Exposició Ramón Subirats, a Mendoza

El nostre estimat amic l'eximi pintor català Ramon Subirats ha exposat en el Banc de la Provincia, de la ciutat de Mendoza, un gran nombre de les seves obres, entre elles, la major part dels seus treballs darrers.

CERVECERIA MUNICH RESTAURANT

LAS MAS INDICADAS PARA LA ESTACION



Pabellón de la Sucursal BALNEARIO MUNICIPAL

SUCURSALES:

ONCE, Cangallo 2800. Plaza Once. Gran terraza-jardín. — PALERMO, Santa Fé 4419. Plaza Italia. En pleno aire libre. — AVENIDA, Avenida de Mayo 965. En riguroso estilo Bávaro. — BALNEARIO MUNICIPAL, Avenida Costanera, entre Belgrano y Moreno. Espléndidos jardines sobre el Río del Plata.

Propietario: **RICARDO BANUS**

L'Exposició Subirats ha merescut molts elogis de la crítica mendocina. Com que la nostra Revista ha parlat ja amb extensió del benemerit artista, ens limitarem avui a reproduir un paràgraf del diari *La Libertad*, de Mendoza, sobre l'esmentada Exposició: "Ante "La cieguita" o "El taca", dos verdaderas obras maestras — diu l'esmetat periòdic—ante el hombre de Mendoza (que hace pensar en una reencarnación de Miguel Angel), o la Vieja Confrera, se comprende la estimación argentina por esos dibujos de Subirats, considerándolos inapreciables documentos gráficos para estudiar razas caídas en decadencia y olvidos injustos".

Felicitem al gran Subirats per aquest nou èxit.

Centre Català de Rosario

El dia 23 del passat novembre aquesta prestigiosa institució va realitzar una remarcable vetllada teatral, en la qual van representar-se la comèdia catalana "Total res" i el sainet castellà, en un acte, "La dama roja". Van ésser molt aplaudits en la interpretació d'ambdues obres les senyorettes Maria Lluïsa Veguillas, Maria Esther Rey, la senyora Genoveva Moltó i els senyors Joan Vives, Mateu Mas, Pérez Olivé, Vicenç Parera i altres.

Centre Català de Santa Fe

El 21 d'aquest mes haurà tingut lloc en l'entitat germana de Santa Fe, un notable festival amb motiu de la inauguració de les belles i importants reformes realitzades a l'estatge social, la més remarcable de les quals és l'esplèndid teatre. Per l'esmentat acte inaugural estava anunciada una vetllada literària-musical, organitzada per la Comissió de Dames del Centre i patrocinada per la Comissió Directiva. També s'anuncia per a dintre de pocs dies l'iniciació d'un cicle de conferències culturals. De tots aquests actes parlarem amb extensió en el número vinent.

Casal Català de Bahía Blanca

El 23 de novembre va realitzar-se una demostració de simpatia al president de la nostra entitat, senyor Francesc Mayach, i a la seva distingida família, amb motiu del seu viatge a Europa. L'acte va assolir una gran brillantor.

El 7 de desembre va tenir lloc un festival teatral a benefici del Quadro filodramàtic d'aquest Casal. Es va representar l'obra "Pinta brava", prenent-hi part les senyorettes Innocència i Esther Garcia, Antònia Cúrria i els senyors A. Garcia, G. Rodríguez, A. Ferro i I. Garcia, sota la direcció escènica del senyor Ferrero.

RECORRENT L'EXPOSICIO

de la pág. 27

màtiques, casulles, capes (segles XVI i XVII), col·lecció de dibuixos pertanyents a Gaspar Melchor de Jovellanos, mosquets i escopetes de pedra foguera i de pistó, pistoles, revòlvers, ganivets, alabardes, espases, cases, polvoreres, estreps, punyals, dagues, cartes geogràfiques i sis teles representant moments de la batalla de Lepant.

Sala XXX.—Quadros de Pantoja, Salimbeni, Tizià, armes, vestits, fanals, estandars i objectes presos als trucs en la batalla de Lepant. Lletres de personatges cèlebres, gallarets, penons, falconets i armes de diverses èpoques.

Sala XXXI.—Objectes sagrats, domasos, joies, tapissos, quatre teles del Greco, caixa de ferro i claus (segles XV a XVII) pertanyent tot al Capítol de la Catedral de Toledo.

Sala XXXII.—Pintures de Joan de Juanes, Rodrigo de Osmo, Morales el Diví, Van der Goes, Greco, Yañez, San Leocadi, custòdies, faristols, reliquiàries, tapissos. Tríptic de l'Assumpció i altres, caixes, canelobres, armadures, lletres autògrafes i reproducció del sepulcre d'Alons de Fontseca.

Diorama: El duc d'Alba, terror dels Països Baixos, en una cambra del monestir de Guadalupe davant dels reis Felip II d'Espanya i Sebastià de Portugal.

Sala XXXIV.—Pintures, mobles, armadures i cartes geogràfiques (segles XVI i XVII).

Diorama: Quevedo i altres personatges de l'època a la famosa graonada de la església de Sant Felip de Madrid.

Sales XXXV i XXXVI.—Casulles, dalmàtiques, quadros de Murillo, Cerezo, Alonso Cano, Goya; mobles, crucifixs, tapissos i objectes sagrats, llibres, peces de ceràmica. En aquesta darrera sala hi ha el diorama que representa el rei Carles III rebent un plànol de mans d'un almirall.

Sala XXXVII.—Mobles, cornuèpies, canelobres, calzes, reliquiàries, escultures, casulles, dalmàtiques, encensers, rentamans, rellotges esmaltats, joies, retrats, tapissos, safates i miniatures.

Sala XXXVIII.—Pintures de Vicens López, Pagano, Carnicero, Esquivel, Lucas, Fortuny, Madrazo, Goya; armes, mobles, tabaqueres, casulles, capes, objectes que foren del general Prim i altres de Fortuny.

Diorama: Inauguració del ferrocarril de Barcelona a Mataró.

Sala XXXIX.—Escultures i objectes religiosos, mobles, draperies, escribanies, predelles, tríptics, pintures damunt coure i fusta, bocets, relleus, quadros del Greco, Pantoja, Michel, Van Loe, Van Diek, Van der Weiden (segles XV al XIX).

Sales XL.—Seguiment de l'anterior.

Sala XLII.—Pintures d'Alonso Cano, Murillo, Orrente, Vergara, Carreño, Rubens, Pereda, Goya, Greco, Morales, Ribera, Joan de Juanes, López, Jordaens, Tintoretto, Còtan; retrats, cornuèpies, miralls, plats amb reflexes metàl·lics (segles XV al XIX).

Sales XLIII, XLIV, XLV i XLVI.—Pintures de Murillo, Cabezalero, Esteve, Ribera, Cano, López, Lucas, Fortuny; retrats originals de Carreño, Moro, González, Veronès, Tintoretto, Pantoja, Zurbaran, Van Diek, Velázquez, Mengs Key, Goya, Esquivel, Durero, Bayeu, Pàramo; miniatures i frontals d'art barroco; seients, cornuèpies, poltronnes, un confessional, tapissos de Bruselles, canelobres i atxers, baguls i coixins.

Sala XLVII.—Armes que pertanyeren als generals Alvarez de Castro, Narváez, Zumalacàregui, O'Donnell, Wellington, Palafox, Blake, Echagüe, Castaños, Empecinado, Ros de Olano, Pavia, Murat, Savalls, Cabrera, Espartero, Concha i Diego de Leon; almirall Méndez Núñez; penons, banderes, armes, bastons de manament, pintures, tapissos, retrats, canons, alabardes; diverses relíquies de la batalla de Trafalgar i objectes que foren del rei moro Boabdil. Tot lo exposat en aquesta sala pertany als museus d'infanteria de Toledo i de cavalleria i artilleria i cavalleria de Madrid.

Per una distinció especial s'han destinat quatre sales més on, respectivament, hi ha exposades les millors teles de Benedito, Sotomayor, Zuloaga i Anglada Camarasa.

En els vestíbuls trobem encara una carrossa del segle XVIII, pergamins, documents de totes menes amb autògrafs de reis de Castella i d'Aragó, pontifexs i grans personatges, escriptors i homes públics; lletres àrabs, usatges, privilegis, missals i bíblies, butlles de papes; més dalmàtiques, capes i casulles i els tapissos dels fets dels apòstols del Palau Reial de Madrid.

NOUS
DISCOS
CATALANS
SOLICITIN CATALEG
—
Casa FORTICH
SERRANO 2473-Bs. As.



bo
mejor
en

Alta Calidad

Importadores:
Zabaleta, Mas y Arando
Rivadavia 878



8 HERMANOS
FREIXAS Y CIA B. AIRES



PROVEEDORES DE LA REAL CASA

NOTICIARI DE CATALUNYA

Sant Joan de Vilassar

Sembla que molt aviat serà una realitat l'allargament del passeig de Mar fins a la carretera d'Argentona.

Selva del Camp

En aquesta població s'ha fundat una Biblioteca Popular, la qual estarà destinada a satisfer el desig de lectura i d'estudi que amb intensitat és sentit entre l'estament obrer i pagevol de la nostra vila.

Aquesta Biblioteca ha estat instal·lada en el local de la Defensa Agrària.

Vilanova i Geltrú

Estan ja completament enderrocats els edificis que ocupaven el terreny adquirint per a plaça-mercat. Els venedors estan molt animats, doncs ja tindran un mercat, que tanta falta els feia.

Entre els diversos acords presos en la sessió de la Caixa d'Estalvis celebrada amb motiu de la diada de l'Estalvi, figura el de lliurar llibretes de cent pessetes a favor dels nats en aquesta vila des del 1er. d'octubre passat fins el 30 de novembre.

Al teatre Apolo tingué lloc el festival a benefici de la III Exposició d'Art del Penedès, i d'homenatge al que fou eximí compositor vilanoví, Antoni Urgellés.

La sala d'actes estava plena de gom a gom d'un públic àvid de presenciar l'acte.

Els joves Marius Montserrat, pianista, i Enric Pasqual, violoncellista, executaren diverses composicions musicals clàssiques, les quals foren molt aplaudides.

Balaguer

El Comitè de Recompenses de l'Exposició Internacional de Barcelona ha concedit (secció gravats), una medalla de plata als boixos d'Antoni Ollé i Pinell.

Ja era hora que fos reconeguda la tasca meritòria d'aquest balaguerí, que ha de menar la lluita des d'ací. El seu nom i la seva obra van obtenint l'admiració que mereixen i és d'esperar que ara, amb motiu de la descoberta oficial, l'obra del senyor Ollé obtindrà una major atenció de part dels crítics.

Vic

Segons sembla, a no tardar molt, començaran les obres d'una gran foradada per fer desaparèixer el perillós pas a nivell que uneix el carrer dels Estudis amb la carretera de Prats de Lluçanès.

Vall d'Aran

A causa dels violents temporals de neus que s'han desfermat als Pirineus, ha quedat comunicat la Vall d'Aran.

Al port de la Bonaigua han quedat detinguts dotze vehicles, els quals es dediquen al transport de mercaderies d'aquella comarca. Els esmentats vehicles estan detinguts en plena muntanya.

Rubí

L'automòbil N.º 17.450, ocupat per Marian Martín i Garcia, alcalde de Sant Feliu de Llobregat, l'esposa d'aquest, la del secretari de l'Ajuntament i una noia anomenada Mercè, en passar per la carretera de Molins de Rei a Caldes, prop de Rubí, caigué daltabaix del torrent dels Alous. Tots els ocupants del vehicle resultaren amb lesions de més o menys importància.

Foren traslladats a llurs domicilis de Sant Feliu.

Tarragona

Continuen els treballs per a la instal·lació a la dreta del riu Francoí, d'un camp d'aviació. Com sia que resulten una mica laborioses les gestions que s'estan fent per a l'adquisició de terrenys a la partida de La Pineda, hom ha acordat, en principi, instal·lar provisionalment al camp d'atterratge, a la vora mateix del Francoí, damunt uns terrenys horitzontals que voreja per una banda el riu, per l'altra la línia fèrria de València i per la banda del NE. la platja del riu clar.

Hom creu que per a les vinentes festes de Setmana Santa, el camp d'aviació provisional podrà ésser inaugurat amb una interessant festa ària.

Ha causat veritable alarma la nova que hom projecta suprimir els arbres dels carrers Reial i Estanislau Figueres, d'aquesta ciutat.

Hom parla ja d'una forta acció ciutadana contra aquest veritable atemptat, i en favor, pel contrari, de què siguin plantats arbres a altres carrers de la ciutat que avui no gaudeixen d'aquest element.

Al saló d'actes de l'Ajuntament foren rebuts i obsequiats 45 congressistes estrangers que procedents de Barcelona arribaren a la nostra ciutat. Se celebrà un vi d'honor per tal que poguessin conèixer els tipus de vins que hom produeix a les nostres comarques i que son eriatos pels exportadors locals.

Igualada

Se celebrà l'anunciada sessió ordinària del ple de l'Ajuntament, corresponent a l'actual trimestre. S'aprovaren diversos assumptes de l'ordre del dia.

En tractar del proveïment de les aigües potables per a aquesta ciutat, l'alcalde manifestà que tenia projectat convocar als presidents de les societats igualadines per tal d'exposar-los detalladament el projecte de portar les aigües de Santa Cristina, a fi i efecte de què es facin càrrec de la seva importància i pugui ésser examinat. El projecte esmentat costaria més de dos milions de pessetes.

Manresa

Al Pla del Molí, terme municipal d'Avinyó, s'hi realitzen, de fa temps, treballs per a la recerca de sals potàssiques.

Fa pocs dies, a una profunditat de 190 metres, fou trobat un gran jaciment, lo que, com es natural, ha ocasionat gran alegria a Manresa.

Organitzada per l'Associació de la Premsa, va tenir lloc l'excursió i visita a l'Exposició de Barcelona dels asilats acollits a les cases de beneficència de la nostra ciutat.

Es traslladaren a Barcelona amb tren especial, curull de viatgers, qui acompanyaren els petits a tan bonica festa, retornant a la nostra ciutat a les onze de la nit, encisats d'aquella diada y de les facilitats trobades per tal de visitar aquell certamen.

El pas central del passeig de Pere III d'Aragó, està ja esventrat, per tal de començar l'afermat pel procediment d'asfalt, les quals obres, segons sembla, es portaran a cap amb gran llestesa.

Valls

El Banc de Catalunya, que d'un quant temps ensà ve establiment una vertadera xarxa amb les seves sucursals arreu de Catalunya, n'ha obert una de nova a la nostra ciutat.

L'acte va revestir aquella intimitat i sordialtat a les quals l'esmentada institució ens té ja acostumats.

Mollet del Vallés

Han començat les obres de reforma del carrer de Barcelona. Hom a començat a enderrocar la casa coneguda per Cal Farré, la construcció antiquada de la qual feia molt mal efecte.

Sant Fruitós de Bages

Tingué lloc en aquest poble la inauguració de l'avinguda de Joan Santmartí Roca, que condueix de la carretera a les escoles públiques.

Els terrenys d'aquesta via han estat costejats pel senyor Santmartí, el qual ha tornat fa pocs temps d'Amèrica.

A l'acte, que revestí gran solemnitat, hi assistiren les autoritats locals i nombros públic.

En aquesta nota del nostre corresponçal, volem afegir-hi que es tracta del nostre volgut amic Joan Santmartí, que resideix normalment entre nosaltres. La seva munificència i catalanitat ja ha estat palesada qualsevol vegades, per la qual cosa el felicitem coralment.

Lleida

La primera secció d'Estudis i Construccions de Ferrocarrils ha procedit a la recepció definitiva de les obres d'explanació i fàbrica del tros tereer de la secció tercera del ferrocarril de Lleida a Saint Girons, terme municipal de Tremp.

La subasta de les obres de construcció del pont damunt el Claverol, celebrada recentment, ha estat adjudicada a Jeroni Vila, de Barcelona, pel tipus de 49.569 pessetes.

S'ha començat a construir un grup escolar a la rambla d'Aragó. Aquest grup ha de comprendre sis seccions per a nens.

L'Ajuntament d'aquesta ciutat ha pres l'acord d'organitzar a l'arxiu municipal de les Cases Consistorials, una secció destinada a guardar els originals de totes les obres musicals d'autors lleidatans.

Terrassa

L'Ajuntament adquirí la finca-jardí del davant de la casa Vinyals, del carrer Major, i la casa número 38, del carrer de Baix Plaça, per l'aixamplament d'aquests carrers,

La Companyia Telefònica Nacional ha començat a instal·lar la conducció subterrània de les línies pel servei telefònic automàtic d'aquesta ciutat.

Degut als treballs esmentats s'ha suspès la pavimentació dels carrers de Sant Pere i Jaume Jover, fins que la companyia hagi instal·lat les conduccions necessàries.

A la rambla d'Egara s'activen els treballs per a l'asfaltat de l'esmentada via.

Cardona

Fa alguns dies donàrem la notícia de que les filles del fabricant d'ací Josep Comte i Viladomat havien repartit fortes donacions. Nova confirmació de la seva esplendidesa és l'acte de donar un milió de pessetes a l'hospital Clínic de Barcelona.

Doblement bella és la noble acció del nostre il·lustre paísà, per quant a la importància del donatiu acompanya el seu desig de romandre ignorat.

Sant Celoni

El Jurat d'Art de l'Exposició de Barcelona ha otorgat diploma de segona classe al pintor Francesc Guinart, d'aquesta vila.

Cornellà del Llobregat

Sortí cap a l'estranger el conegut industrial d'aquesta població Ramon Garcia i Moya, amb la finalitat de signar diversos contractes amb algunes cases constructores, per a la fabricació i venda del teler sense llençadora, inventat per ell, el qual sembla, a més d'ésser molt pràctic, representa un gran avenç en la mecànica moderna.

Arenys de Mar

S'ha obert una subscripció en tot el districte per sufragar les despeses dels vellets de les Germandats dels Pobres que aniran a veure l'Exposició de Barcelona. Aquest serà el present que tots els arenyencs de bons sentiments faran als vellets per Nadal.

Sitges

Aquesta vila prepara un homenatge al seu fill adoptiu Santiago Russinyol. A tal objecte s'ha constituït un comitè, del qual formen part totes les entitats locals i persones de relleu en el món literari i artístic, per a portar a cap tan lloable projecte.

L'escriptor sitgetà En Josep Carbonell ha redactat una brillant proclama convidant a tothom a adherir-se, i que serà repartida no solament per tot Catalunya, sino també per l'estranger.

EFEMÈRIDES MES DE DESEMBRE

1130.	Dia 31.	La ciutat de Mallorca és presa als alarbs pel nostre rei En Jaume el Conqueridor.
1705.	Dia 20.	Mor a Montserrat el mestre de cant pla Fra Bernat Salvat.
1783.	Dia 20.	Mor a l'Escorial el cèlebre mestre de capella i organista català Fra Antoni Soler.
1787.	Dia 5.	Mor a Montserrat el músic Fra Benet Julià.
1809.	Dia 11.	La ciutat de Girona, reduïda a la impotència, es rendeix a les forces napoleòniques.
1813.	Dia 13.	Neix a Poboleda (Tarragona) el compositor Francesc Oliver i Aymarri.
1814.	Dia 6.	Neix a Barcelona el mestre compositor i director d'orquestra Joan Baptista Dalmau.
1823.	Dia 20.	Primera representació a Barcelona de l'òpera La Vestale, del Mtre. Pacini.
1831.	Dia 6.	Mor a Terrassa l'organista català Pau Bosch, pvre.
1842.	Dia 3.	El general Espartero fa bombejar la ciutat de Barcelona des del castell de Montjuïc.
1851.	Dia 6.	Primera representació a Barcelona de l'òpera Il domini nero, del Mtre. Lauro Rossi.
1853.	Dia 3.	Primera representació a Barcelona de l'òpera Rigoletto, del Mtre. Verdi.
1861.	Dia 12.	Espanya i França acorden d'obrir la foradada del Coll del Balitre (Port-Bou) per a donar pas al carril internacional.
1862.	Dia 17.	Primera representació a Barcelona de l'òpera Simone Boccanera, del Mtre. Verdi.
1865.	Dia 13.	Mor a Barcelona el baríton català Antoni Lluch.
1870.	Dia 27.	Es ferit mortalment per uns trabucaires, al carrer del Turc, de Madrid, el general Prim, fill de Reus.
1880.	Dia 21.	S'inaugura al Foment del Treball Nacional, de Barcelona, la primera Exposició d'Arts Decoratives catalana.
1888.	Dia 8.	Ea clausurada solemniament l'Exposició Universal de Barcelona.
1896.	Dia 27.	Primera audició a Barcelona de la Novena Sinfonia de Beethoven (menys el darrer temps), sota la direcció del Mtre. Nicolau.
1897.	Dia 6.	Primera audició a Barcelona d'alguns fragments de la Passió segons Sant Mateu, de J. S. Bach, sota la direcció del Mtre. Joan Gay.
1911.	Dia 3.	Debuta al Liceu, de Barcelona, amb el drama líric La Walkyria, el tenor català, wagnerià, Joan Raventós.
1911.	Dia 20.	Mor a Sant Gervasi (Barcelona) l'eximí poeta català En Joan Maragall.

Vendrell

Les fires de Santa Teresa han transcorregut mansoies i relativament animades.

La nota del firals la donaren les ramades de bestiar boví i les parades de cavalls i mules, destacant-se un magnífic lot de cavalls francesos instal·lat a les quadres de cal Raurell.

Els comerços llúiren de debó i rivalitzaren en llur esplendent presentació, convertint els llocs cèntrics en vies ciutadanes.

Les festes y distraccions amb que s'ha obsequiat als forasters que ens han visitat, consistiren en funcions cinematogràfiques, partits de futbol entre el C. D. Sitges i el F. C. Vendrell, curses ciclistes, concurs de tir al platet, torneig d'esaacs, etc. Tots aquests actes es veieren concorregudíssims pels diversos aficionats a cadascun d'ells.

Però el que constituí el *clou* de les festes fou l'actuació de la colla de castellers "Nens del Vendrell", la qual, constituïda en sa totalitat per elements de la vila i dirigida per l'entusiasta casteller "Mianu", aixecà els tres de set, la torre de sis i el pilar de cine.

Donada la davallada que havia sofert l'art de fer castells, l'actuació del "Nens del Vendrell" ha estat un vertader èxit i s'ha comentat molt en les comarques penedesenques, tarragonines y Conca de Barbarà, tant, que fins diversos periòdics de Tarragona, Valls i Vilafranca se n'han fet ressò, aplaudint i encoratjant als "Nens" perquè segueixin en llur tasca, i acuciant als seus propis castellers que els imitin i, a ésser possible, els avantatgin.

Davant de la honrosa actua-

ció dels "Nens del Vendrell" i de l'interès despertat en les comarques abans anomenades, hom creu molt factible el propòsit palesat diverses vegades per en Pau Casals, ço és: organitzar en aquesta vila un gran concurs de castellers en el qual pendrien part tots els d'aquestes contrades, en les quals hi està fortament arrelada l'afició a fer castells.

Mallorca

Alguns elements mallorquins dels que resideixen a Barcelona han iniciat fa algun temps treballs per organitzar una Setmana Mallorquina, o Balear, dins del clos de l'Exposició.

Cap visible d'aquestes gestions ha estat el director del Cerimonial de la Diputació de Barcelona, senyor Rubio, al qual no ha faltat en cap moment la cooperació dels seus compatriotes, que podran agrair-li la celebració de l'esmentada Setmana, si la cosa arriba a felicitat.

Darrerament ha citat a Barcelona el senyor Jaume L. Pou, secretari del Comitè Representatiu a Mallorca de l'Exposició de Barcelona, que ha celebrat una conferència amb el senyor Foronda i han decidit ajornar la manifestació insular per la primavera pròxima, temps més propici i que permet una acurada i completa organització.

La Diputació provincial ha acordat contribuir amb 100.000 pessetes si el Patronat del Turisme acorda adquirir el palau dels marquesos de Soler, o sia la Casa Morell, un dels millors edificis civils que hi ha a Mallorca per destinar-lo a Museu del Turisme i del moble i del trajo típic de Mallorca.

Sant Pere de Roda

S'esten l'entusiasme per a realitzar quelcom de seriós per al salvament de les venerables ruïnes del gloriós monestir benedictí de Sant Pere de Roda.

Hom intenta la construcció d'una carretera que mení al peu del monestir; és el primer pas i és de esperar que les altes esferes aculliran com se mereix aquest noble propòsit.

La salvació de las ruïnes de Roda seria una glòria per a la present generació catalana, i especialment per a l'Empordà.

En tota casa de bon gust no hi deuen de faltar durant els dies d'estiu una empolla de ZUMORO o sigui la veritable taronja expremuda de Valencia i una empolla de la molt acreditada XUFLA FORTUNY els dos millors refrescos que hi ha al món. Proveu-los.

Passa pel carrer un estol de quitxalla, amb fanalets de totes menes i colors.

Vora del foc, la Carme, la pobreta Carme, que no ha pogut comprar-ne per als seus fills, s'afanya tant com pot per enllestir-los-els.

Amb dues canyetes, dues paperines, dues espelmes, força amor i un xic d'enginy, guarneix els fanalets per als seus dos infants. Vermellet, el d'en Biel; blau el de la Marió. ¡Què bonics que seran!

Ella sap molt bé, que a quatre passes de casa seva hi ha la botiga, on en venen de totes menes i preus. Son per als rics, per als menestrals, per a la gent que poden.

Tots el seus centimets, els necessita per escriure als Reis, als bons reis de l'Orient, perquè no es descuidin dels seus fills.

Des que enviada, la Carme no ha conegut repòs ni bonança. Pron s'ha escarrasat en tota mena de feines per criar els dos infants, i més d'un cop s'ha vist mançada del mós de pa, que no ha anat a la seva boca per anar a la dels seus filllets. I ella es diu pensativa:— "Avui es la vigília dels Reis, i els Reis vindran a casa i duran mitja lliura de xocolata, dos llonguets, un timbal i una nina. Quina alegria en tindran els pobrets!... Els Reis, son' tan bons"...

Dues llàgrimes li rodolen rostre avall.

Del carrer ve una cridòria que atabala. Tota l'infantívola alegria s'esbrava cantant "Visquen els tres reis de l'Orient!"

En Biel i la Marió entren a corre-cuita al crit de: "Mare, els fanalets!... Mare, els fanalets!..."

—Ja els tinc llestos, filllets meus — els diu la Carme. — El blau per a tu, Marió; el vermell per a tu, Bielel. Ara tinguen compte que un cop de vent no us el ajoqui, perquè se us cremarien.

Els acompanya fins a la porta, els fa un petó a cada u i els encén els fanalets.

—Ai què bonics, mare; ai què bonics! — I a saltirons es perden en mig de la munió d'infants que passen davant la porta als crits de: "Visquen els tres reis de l'Orient!..."

II

Què poca estona els havia de durar l'alegria, a Biel i Marió!

I... fou per ella, més ben dit, pel fred que enreventà els seus ditets.

Havien tombat pel carrer d'Avall i pujaven cap a la plaça, quan tot d'una Marió digué a Biel:

—Biel, tinc les mans enrampades de fred. No puc aguantar el fanal.

—Jo també les hi tinc, Marió. Aguanta't amb una mà i fieu l'altra a la meva butxaca.

Així ho feu Marió, però en l'anar a posar-li la mà a la butxaca, perdé l'equilibri, el fanalet se li tombà al damunt del de Biel i la flama de les espelmes els cremà en un instant.

Ploreu, infants, ploreu!...

Mentre la corrua alegroia s'allunyava Mo-li avall... quin desesper el dels pobrissons, contemplant les despulles dels fanalets!...

Romangueren llarga estona sense dir-se un mot. Dins dels seus caparronets hi passava tota una tragèdia. Els Reis, els tres Reis de l'Orient, ja no es recordarien d'ells. Passarien de llarg davant la porta de casa seva com si allà dins no hi visquessin dos anelelets que es deien Bielel i Marió.

Una ventada feu arrossegar uns paperots i recollint-los, provaren encara d'adobar els

SOMNI D'UNA NIT DE REIS

fanalets. Fou inútil. A més a més, la processó d'infants era ja a fóra poble i els seria impossible d'aconseguir-la.

—Anem-nos-en cap a casa, Marió — digué Biel.

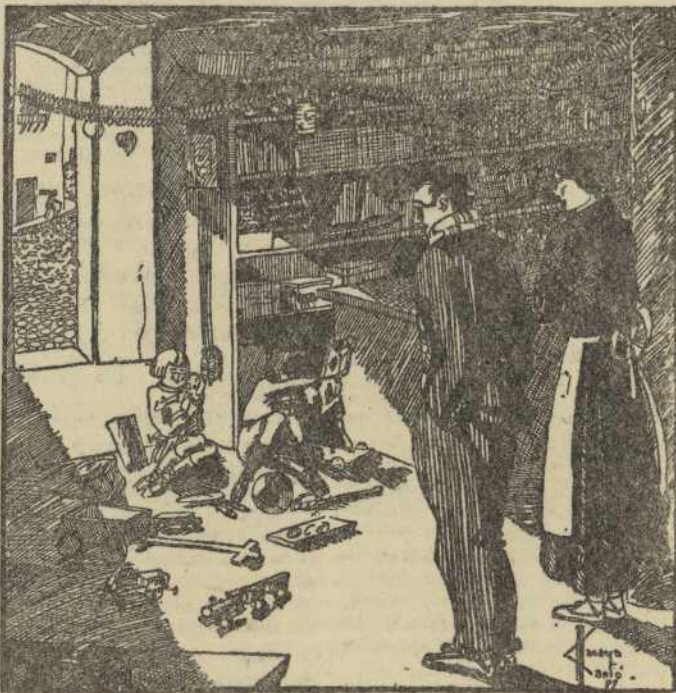
—Anem-nos-en-hi — respongué Marió.

Bó i somicant, empengueren la tornada.

III

Els pla ho creien que anaven cap a casa seva. Volta que voltaràs i mai no hi arribaven. Quant més prop hi eren, més lluny creien estar-ne. Esmaperduts, hi passaren pel davant, sense que se'n donessin compte.

La lluna ja era ben alta, i ells, camina que caminaràs.



Dibuix de MACAYA CANTÓ

La Marió, esporuguida, digué a Bielel:

—On és a casa? On som ara?

Bielel s'aturà i respongué:

—Sembla que som al mateix davant de ca'n Suris.

—A l'altra banda del poble?

—Sí, i no m'explico com hi hem vingut fins ací.

La Marió començà a plorar a més no poder.

—No ploris, Marió. Ara travessarem per ca'n Joanot i amb una revolada serem a casa. No ploris, Marió.

Pels carrers per on passaven, ja no s'hi veia una ànima.

S'aturaren justament al davant de ca'n Tet, la botiga de joguines millor del poble i a on, a ben segur, els Reis anirien a proveir aquella nit. La porta ja era tancada i barrada, però per un descuit, el finestral que donava a la botiga havia quedat un batent obert, per on s'hi escolava un raig de lluna, el qual posava un tó de pallidesa i de misteri a objectes i coses. Encuriosits s'hi atansaren i en Bielel, bon xic més alt que Marió, contemplà embadalit les joguines més maques que mai havia vist, escapant-se-li dels seus llavis un: "Ai, Marió, què reboniques que son!" I vulgues o no, tingué de conformar a la germana, feut-

li esqueteta per fer-les-hi veure.

El que entusiasma més a Bielel, fou un cavallàs que hi havia prop mateix de la porta. A Marió, una nina de vora el finestral, que li feia mans-manetes.

—Bé peses prou, Marió — digué Biel. — Baixa i deixam tornar a veure-ho.

—Un xic més, Bielel, un xic més... Ai, no em cansaria mai de mirar aquella nina.

—Saps que podries fer?

—Què, Biel?

—Quedar-te asseguda a la finestra. Així, jo també podria mirar el cavall.

—Tens raó.

—Apa, dones! — digué Biel.

I deixant-la asseguda, d'un salt es plantà al costat d'ella.

El clar de lluna reflexava a la paret de la botiga, les ombres del cavall i de la nina, i cada vegada que els cossets de Biel i Marió es bellugaven, semblava talment que les ombres es movien. Haurieu dit que el cavall renillava i la nina feia mans-manetes.

Oh poder fascinator de les joguines als ulls d'aquells dos infants!...

En el comble de l'entusiasme, Marió exclamà:

—Bielel, no hi ha ningú. Entrem-hi?

—Ja està dit — contestà Bielel. — Hi entrarem i tot seguit tornarem a sortir.

Un cop a dins... Ai Verge Santíssima!... Allò era un paradís, ple de meravelles.

Demaneu tot el que en somnis us és permès de veure i tot era a l'abast de les mans dels dos germanets.

Amb exclamacions apagades — per por de fer soroll — anaven i venien per tota la botiga, ulls oberts i boca-badats.

Aquella nina i aquell cavall, els retingueren llarga estona, tan llarga, que bo i abraçats a les joguines preferides, torçaren els caparrons i es quedaren profundament adormits.

I somniaren...

Somniaren que eren els amos de la botiga de les joguines del cel, on els àngels i serafins volaven, i Sant Pere, de sentinella al peu de la porta, s'aman-yagava les barbasses blanques.

Els tres Reis de l'Orient, cavalcant en camells rossos com

l'or, s'apropaven entre núvols blaus-rosa. Venien a fer provisió de joguines, per repartir-les entre els infants de la terra.

De cop els núvols s'esvaïren. Lentament s'enfosquí i una boira espessa s'anà condensant, fins a formar un núvol gris, esllanguit, el qual, arrossegant-se mandrosament per l'espai, s'atansava cap al cel. Ja ben aprop, es migpartí i per entre la clariana que deixà, aparegué una processó de pobretes mares que, ploroses, venien a demanar joguines per a llurs fills.

S'enfosquí més i més, i esfumant-se la trista processó, sorgí d'aquell abisme, com per art d'encantament, el poble dels dos germanets a plena nit.

Ai bon Deu que veieren!... La seva pobreta mare, anava de porta en porta, preguntant desesperada: "Heu vist els meus fills? Sabeu on son, Marió i Bielel? Diguem-ho!"...

—Mare, mare, som ací. Mare!...

I el crit els estroncà el somni.

IV

Quan a la matinada, en llevar-se en Tet i la seva muller — que dit sigui de pas no havien conegut l'immens goig d'ésser pares — quina sorpresa reberen tan bon punt es disposaren a obrir la botiga!

Dos infants dormien plàcidament. Ell, assegut, recolzant-se a un cavall i amb les riendes a la mà. Ella, ajaguda i fortament abraçada a una nina.

—No els despertis — digué ella, en veure que en Tet, joiós, no es podia contenir.

—Què rebonics que son!...

—Els Reis ens els envien!...

—No seran els de ca'n Tinus!

—Més aviat semblen de ca'n Lau.

—I com poden haver entrat?—digué ell. I en tombar-se veié el batent del finestral obert.

—Veus, Quima? Ahir ens quedà la finestral oberta.

—Sort — respongué la Quima — que han estat angelets i no pas lladregots els que han entrat a casa.

Els miraren, es miraren, i un sospir profund parlà per ells.

—Si fossin nostres — digué Quima.

—Si fossin nostres — digué Tet.

S'hi acostà ben a prop i exclamà:

—Ja hi càic ara d'on son!...

—D'on?

—De la Carme d'en Mas.

—I sí... i sí... els mateixos. Quin desesper el de la seva mare.

—Anem-la a avisar com més aviat millor.

—Hi vaig ara. Tu, no els despertis, Tet, sens? Que la seva mare els vegi ben adormidets.

En disposar-se Quima a sortir, la Carme aparegué sobtadament davant la porta. En veure els seus infants, cridà folla d'alegria:

—Fills, fillets meus!...

Bielel i Marió es despertaren.

—Mare!... — exclamaren ambdós.

En Tet i la Quima, fortament commoguts, pregaren a Carme que no els donés cap mena de càstig.

Arrapats a les cames de llur mare, somicaren bona estona.

—Dolents, dolentots... — els deia Carme. — He corregut per tot el poble, cercant-vos. Més que dolents!...

Agafant-los, un a cada mà, ja se n'anava, quan Tet i Quima l'aturaren. I Quima digué:

—Avui és la diada dels Reis. Els teus fillets troben plors, en comptes de joguines. I ja veus... nosaltres ens sobren les joguines i ens manquen els fills. Vulgues, doncs, acceptar el nostre present.

I posant la nina als braços de Marió i les riendes del cavall a la mà d'en Biel, els digué:

—Son vostres aquestes joguines. Emporteu-vos-les. Els Reis de l'Orient us dugueren a casa i us triaren les que més us agradaren. Emporteu-vos-les!...

El finestral engolia una llenca de sol que enriolava tota la botiga.

De fora venia un xiuxiueig alegroi. Era que els infants, plens de joia, es despertaven a la sorpresa del dia.

M. BANDRANAS PALÀ.

LA PANIFICADORA "EL MORTERO"

Forn i Pastisseria completa

Cases en la Capital

San Juan 1271 - Guardia Vieja 3759
Gallo 761

Varies Sucursals en l'interior del país
Telèfons: Unió T. i Coop. T. en totes
les cases.

FABRE, AMAT i MONTSERRAT

LES FIRES DE NADAL

de la pàg. 25

aquells volts de la catedral, i quina pena ens feien, en canvi, aquells clàssics cequets de la porta de Santa Llúcia, demanant l'almoïna amb aquella Sta. Llúcia gloriosa, els conservi la vista i la claretat, pel pobre ceguet... Per últim la bona mare ens donava gust i obteniem el que havíem demanat i tornàvem a casa carregats de figuretes, suros, molsa i coses per guarnir el Pessebre...

—Avui és Sant Tomàs, mare, hem d'anar a fire a comprar el gall. — Espera't, d'això n'hem de parlar amb ton pare, primer hem de veure els preus, i si els galls van massa cars, comprarem un parell de capons. — No, mare, no, si no hi ha gall, ja no sembla Nadal... I cap a la Rambla, però en aquesta visita, ja venia el pare, ja es tractava de comprés més importants. De primer donar una ullada general, per fer-se càrrec dels preus de l'aviram, de Betlem a Canaletes, on abans es feien aquestes fires, que avui són a la Rambla de Catalunya. Amunt o avall, preguntant preus: i quina nota de color era aquella Rambla en semblants diades! Quanta ploma, valga'm Déu. Pagesos i pageses, masovers amb barretines; aquelles típiques tauletes dels torrons d'Agramunt, amb aquells quadrets penjats amb els retrats de la família dels torronaires; què pintorese era tot allò; el primer dia no es comprava, a la tarda anàvem a l'esplanada a veure els ramats d'indiots, per fer-nos càrrec dels preus, i per fi es comprava.

Quin trasbals a les cases per matar aquelles bestioles tan grosses, farcir-les; la mare recordo que fins les senyava abans de tirar-hi la sal, perquè estessin al punt, abans de portar-les a la fleca per rostir-les; i arribat el dia de Nadal... quina taula... voltada de tota la família. (Per Nadal cada ovella en son corral). Jo recordo que fos on fos, per semblant diada agafava el tren i cap a Barcelona falta gent; i quina pena em feia, quan veia els que menjaven sols aquell dia, per les fondes; desgraciats, pensava jo, no tenen família... No digueu, que la tradició catalana en semblants diades és ben formosa; avui, lluny de la pàtria, en recordar tot allò, les llàgrimes encara em venen als ulls.

Aquella taula, die, tan ben parada; després aquells macarrons de Nadal, aquella olla ben proveïda, els escaldums, el gal rostit i ben farcit i a la fi els torrons, les neules, el vi ho... quin dinar i quines hòres d'expansió es passaven a taula amb tota la família reunida: el pare, la mare, els germans, i quasi sempre algun foraster; quina joia.

Quina llàstima fa un poble quan no té tradicions com aquestes.

J. Lleonart Nart.

Plegados PARISIEN

POLLERAS desde \$ 3

Especialistas en punto cruz a máquina

BORDADOS - MONOGRAMAS
VAINILLAS - FESTONES - BOTONES

SUIPACHA 793

Unión Telef. 41 - Plaza 0329

Rafael Valls

ADVOCAT

Diagonal Sáenz Peña 628, 2º.

U. T. 38, Mayo 6898

ESCRIBANIA

WRIGHT-ROMANELLI

REGISTRO Nº. 32

Diagonal Sáenz Peña 628, 2º.

U. T. 38, Mayo 6898

DR. RAMON MARTI

Profesor suplente de la Facultad

ODONTOLOGO

ESMERALDA 83, 2º p.

U. T. 38, Mayo 2261

Consulta de 14 a 18

PELETERIA

— DE —

Maximiliano Pérez

Cerrito 115

U. T. Rivad. 3411

CRONIQUE BARCELONINES

de la pág. 23

la palestra i en lloc de simular febles cops de daga s'haguessin estussats de valent a coltellada ferma, fins a restar alguns n'frats, l'èxit hauria arribat a Filipines.

El públic cerea emocions fortes i el torneig a l'antiga usança no l'emocionà gens. S'explica.

En aquesta època en que d'un cop de punt es desalloriga un home, no entusiasmen simulacres de lluites sense enverinament. Som superemotivistes.

O tempora! O mores!

VUITENA JORNADA

DEL CAMPIONAT DE CATALUNYA

Al Guinardó, Europa i Barcelona. — Perd el primer, que resta a zero, i guanya el Barcelona per quatre. Això va bé! El camp està fins a curull. L'espectació es gran. Als pocs minuts s'inutilitza Arnau del Barcelona, però l'àrbitre treu a Viguera de l'Europa per un atac bastant censurable i les forces s'anivellen. Quin partit més accidentat! Cada cinc minuts es lesiona un jugador. Això vol dir que les coces no van de facècia.

Walter fa el primer goal, gràcies a un penalty; el segon, Sastre; el tercer, Arnau, que torna al camp més ardit que mai, i el quart, Parera.

Sans i Espanyol es troben a Sans, i encara que el primer lluita en camp propi no aconsegueix més que un tanto per dos de l'Espanyol.

L'actuació del Sans és tan admirable, que fa el joc verament interessant; emperò es sent cansat en arribar la segona part i inicia un joc de veres reprobable. En un ful deixa inutilitzat a Bosch i més tard a Zamora, amb significativa passivitat del àrbitre.

El primer goal el marcà Roca, del Sans; el segon, Zamora, de l'Espanyol, i el tercer, Bosc, del mateix Espanyol.

Júpiter i Badalona juguen al Poble Nou no marcant-se en tot el partit més que un goal per al Badalona, que l'obté Forgas.

NOVENA JORNADA

Barcelona i Badalona al camp d'aquest darrer. — Una tarda lletja d'un diumenge plujós. Amb tot i estar el terreny en males condicions, el Barcelona juga tan rebé que sembla que hàgim tornat a aquells benets temps de dolga remembrança.

Vuit goals s'apunta el Barcelona, sense deixar-ne fer cap a son contrincant.

Al 17 minuts d'iniciat el partit, Samitier, d'un cop de cap, remata el primer tanto; dos minuts després, Parera fa el segon; seguint Bestit amb el tercer. Sobre aquest hi hagué fermes protestes, que van apaibargarse al acabar la primera part. Comença la segona, Guzmán marca als cinc minuts el quart goal; altres dos minuts i es realitza el cinquè, rematat per Sastre. El sisè i setè els aconsegueix Piera, i el vuitè, Sastre.

—Aquesta jornada, degut al mal estat del camp de càn Rabia, l'Espanyol i Júpiter triguen tres dies a jugar-la.

El resultat ha estat un goal del Júpiter per deu de l'Espanyol, que amb mires a la jornada final ha lluitat de ferm i de valent.

Pueyo va fer l'únic tanto del Júpiter. Els de l'Espanyol es marcaren amb el següent orde: primer i segon, Tena II; tercer i quart, Broto; cinquè, Tomàs. En arribar a la segona part, Prats marca el sisè i setè; Broto el vuitè; Virgili el novè, i Prats el desè.

No us comtaré més detalls del partit; us

diré tan sols que cada tres minuts hi havia castanyes en el públic. Som a novembre...

DARRERA JORNADA

Sans i Júpiter al Poble Nou.—Tres tantos del primer, fets per Miró, Besolí i Valls, i dos del Júpiter, fets per Barceló i Virgili.

Aquest partit era el decisiu per a assenyalar als de la cua del campionat, i fou un partit jugat honradament gràcies al acert del àrbitre Sauri.

Badalona i Europa al Guinardó. — Quatre goals l'Europa, fets dos per Alcàzar i els altres per Bestit i Gamiz, i tres del Badalona, marcats per Castro, Sangüesa i Forgas. Amb aquest partit es determinava quin era el classificat en tercer lloc pel campionat, i amb tot i això fou el més cançoner de tots els jugats. Després d'una lluita ferma de davanters contra defenses, l'Europa va restar victoriós.

—Barcelona i Espanyol al camp de Les Corts. — Aquest fou el partit de la tarda i el definitiu del campionat. No hi cabia una agulla.

El joc començà amb notable superioritat del Barcelona, però l'Espanyol pogué anivellar-se abans d'acabar la primera part. Poc després de l'encaixada entre els capitans Zamora i Samitier, surt la pilota, i Sastre, del Barcelona, s'apunta el primer tanto; als deu minuts, Bestit marca el segon gràcies a un cop de cap de Sastre que li posa la pilota davant dels peus. Contraataca l'Espanyol, i de un chut ras de Solé s'apunta aquest equip el primer goal. El partit pren proporcions de gran batalla. Solé cedeix el terreny a Zamoreta, però Platko, valent, es llança als peus d'aquest i reb la cossa al cap tenint de seguir jugant amb la testa embenada. Per si no n'hi ha prou, un espectador entusiasta de l'Espanyol li tira una empolla de champany amb tanta ira que si l'encerta li obre un xiribec. Als pocs moments, una avançada de Sastre-Piera ocasiona un centre que remata el primer de una mitja volta, fent inútil l'esforç de Zamora i aconseguint per al Barcelona el tercer goal. Aquest fou el de la tarda, el goal èpic! el goal mai igualat!

Poc abans d'acabar el temps marcat, Zamora marca el segon tanto per a l'Espanyol, restant tres a dos.

La victòria del Barcelona es completa. Els visques i les bufetades arriben al cel. Tothom crida. Tothom es baralla. Dues hores després d'acabat el partit, encara es repar-teixen pinyes a la Rambla de Canaletes.

El Barcelona és campió de Catalunya. Per molts anys!

El doctor Ferran és mort.

El dol s'ha fet sentir a tots els centres científics i a molts llocs humils.

Hem perdut un gran filàntrop; un eminent bacteriòleg; un metge insubstituïble: UN HOME.

El seu enterro ha estat una vera manifestació de dol.

Lloem la memòria del català il·lustre, honra de la nostra terra.

Ramon CARALT.

Confiteria - Lunch
"LA PASTEUR"

Elegants Salons per Famílies
Gran assortit de gelats
RESTAURANT
Crema a la Catalana
CORRIENTES 913
U. T. Libertad 0816

JOSEP HORTA

MEDALLES ORFEBRERIA · ESMALTS

B. Mitre 744

U. T. 38, Mayo 6828

TALLERES GRAFICOS
"DAMIANO"

Revistes, Catàlegs, Bicromies,
Tricromies, Treballs comercials
en general. — Impresors de
"CATALONIA."

CORRIENTES 480

U. T. 31, Retiro 2952

Fábrica de Bebidas sin alcohol

"VITTA"

de

JUAN SANMARTI

Avenida La Plata 2253

U. T. 61 Corrales 0711-Cop. T. Patricios 818

CATALONIA
DESITJA UN PROSPER ANY 1930
ALS SEUS
LECTORS I BENEFACTORS

Hoy... Ahora mismo.
 Conviene evitar las aglomeraciones de último momento.

Visitar "LA VICTORIA" ver sus vidrieras repletas de Turrónes legítimos y mil golosinas distintas para celebrar bien las fiestas de Navidad y Año Nuevo, lo mejor que produce nuestra tierra en Vinos del Alto Priorato, Salchichón de Vich, Jamones de Andorra, Sobresada de Mallorca, etc.

"LA VICTORIA"

RIVADAVIA 702 esq. Maipú

CASA AMIGÓ & Cía.

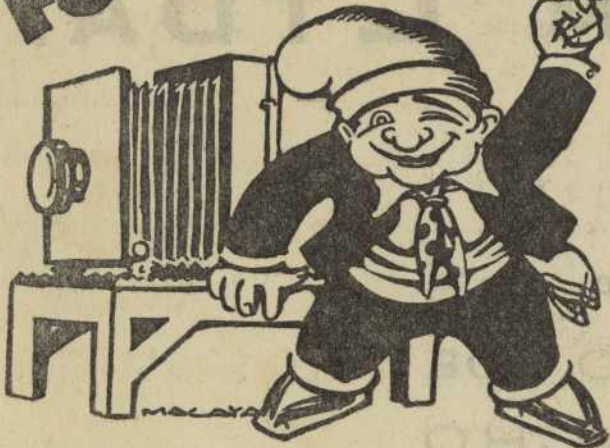
C. PELLEGRINI 137

Fabricantes de artefactos eléctricos

Ofrecen a su clientela y socios del Centre Catalá con motivo de las próximas fiestas, las últimas Novedades

Grandes Rebajas de Precios

FOTU GRABATS



No és dir cap renec, vol dir clixés, lo que serveix per a il·lustrar catàlegs, revistes, etc.

Si vols estar ben servit.

R. MARTIN

CHACABUCO 834

BUENOS AIRES

Casa Eibar

TACUARI 24 Buenos Aires
 OBSEQUIAMOS a todo comprador por valor de \$ 20



702 E.-
 Hebillas Real Eibar, damasquinada en oro puro, dibujo fino, con el escudo Argentino o Español a \$ 2.50
 Cinturones: desde 7.50 a \$ 2.50



60. F.- Prendedor Real Eibar damasquinado en oro puro, dibujo Renacimiento a . . . \$ 12.-
 22.- Anillo Real Eibar oro 18 kilates maciso, con monograma en esmalte a dos colores a \$ 45.-

SOLICITE CATALOGO
 Único concesionario

RAMON CODINA

CATALONIA

REVISTA D'IN-
FORMACIÓ I
EXPANSIÓ
CATALANA

Surt el 25 de cada mes

Literatura

Cultura

Arts

Noticiari

Esports

Efemérides

Música

Humorisme

En una paraula: CATALUNYA

5 pessos anyals

Per deure i per plaer

deus subscriure-t'hi

R O I G

FABRICA DE JOIERIA
Brillants - Relotjes - Platería

Ofereix el seu nou
i espaiós estatge

ESMERALDA 342

U. T. 35, Lib. 3433

Buenos Aires

FONTANA LTDA.

FABRICA DE
EXTRACTO DE
QUEBRACHO

BUENOS AIRES